

**DOBŘÁ
ADRESA**

Z obsahu Jiří Hájíček

Rozhovor s hrdinou,
který seděl v autě

Psychedelická fotoreportáž
z Magnesie Litery

Obsah:

O čem se (ne)mluví

Petr Zemek: **Vyklidili jsme pozice (rozhovor s Milanem Paumerem) (4)**

Zbyněk Vlasák: **Osmdesátky v dopisech (10)**

Před Strží

Michal Šanda: **Z antikvariátních banánovek – Co píšou odsouzení před popravou (12)**

Jakub Šofar: **K chaloupce zády, k literatuře čelem – Grant (16)**

Jiří Hájíček: **Básně (17)**

Martin Groman: **Kvítky na tubetějce (20)**

Strž DA

Film: Zbyněk Vlasák: **Všichni jsme Karamazovi (22)**

Výstava: Tereza Švejsová: **Velmi povalečská výstava s vůní kávy (26)**

Za Strží

Deset básní Marcely Pátkové (28)

Přízraky: **Psychadelická fotoreportáž z Magnesie Litery (32)**

Kateřina Komorádová: **Mediální (po)věstník na červen (38)**

Podobrazník Honzy Hanzla

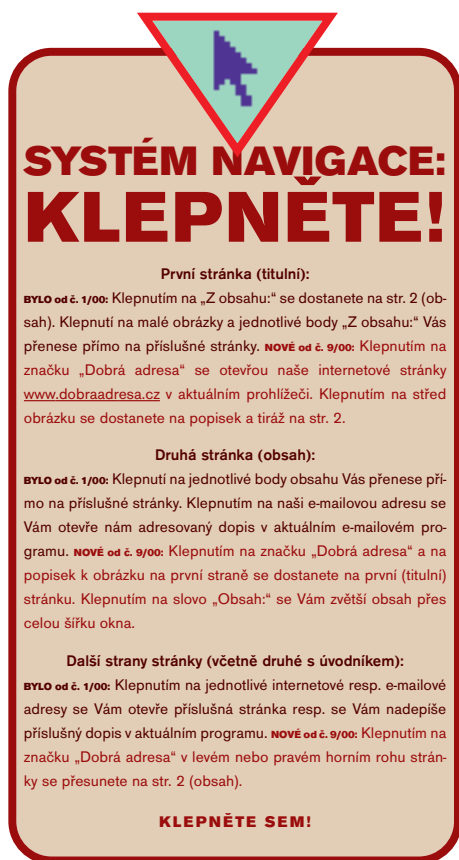
To jsem překladatel?!? (41)

Příloha

David Jan Žák: **Spodní zrcadla (42)**

Na titulní stránce: akvarel Davida Jana Žáka (k článku na str. 42)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 6, ročník 9. E-mail: dobraadresa@firstnet.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktoři: Štefan Švec a Štěpán Kučera. Redakce: Václav Dvořák, Martin Groman, Kateřina Komorádová, Viki Shock, Michal Šanda, Jakub Šofar, Petr Štengl, Martin Vokurka, Pavel Voňka. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky a Nadace Český literární fond. Redakci nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafín a FirstNet a. s.

báSeň měSíce

Jiří Žáček

Ptákoviny podle Aristofana

(úryvek)

Sup:

Jen do nich! Tvrď! Odhodlaně!
Na lidskou chamraď platí jenom zbraně!

Primabrachos:

Když skloní hlavy, budou bohatí –
naš patronát se lidstvu vyplatí.
Můžeme vyhubit hmyz, krysy, jež jim škodí,
můžeme navigovat plavby jejich lodí,
předvídat počasí, a můžeme jim ještě
za sucha křídly přihnát mraky deště.
Navíc k nám budou chodit pro rady,
jak získat vlivné úřady,
k čemuž je v kursech připraví
šplhaví, dravci, hrabaví.

(Ptákoviny podle Aristofana, Český klub, 2008)

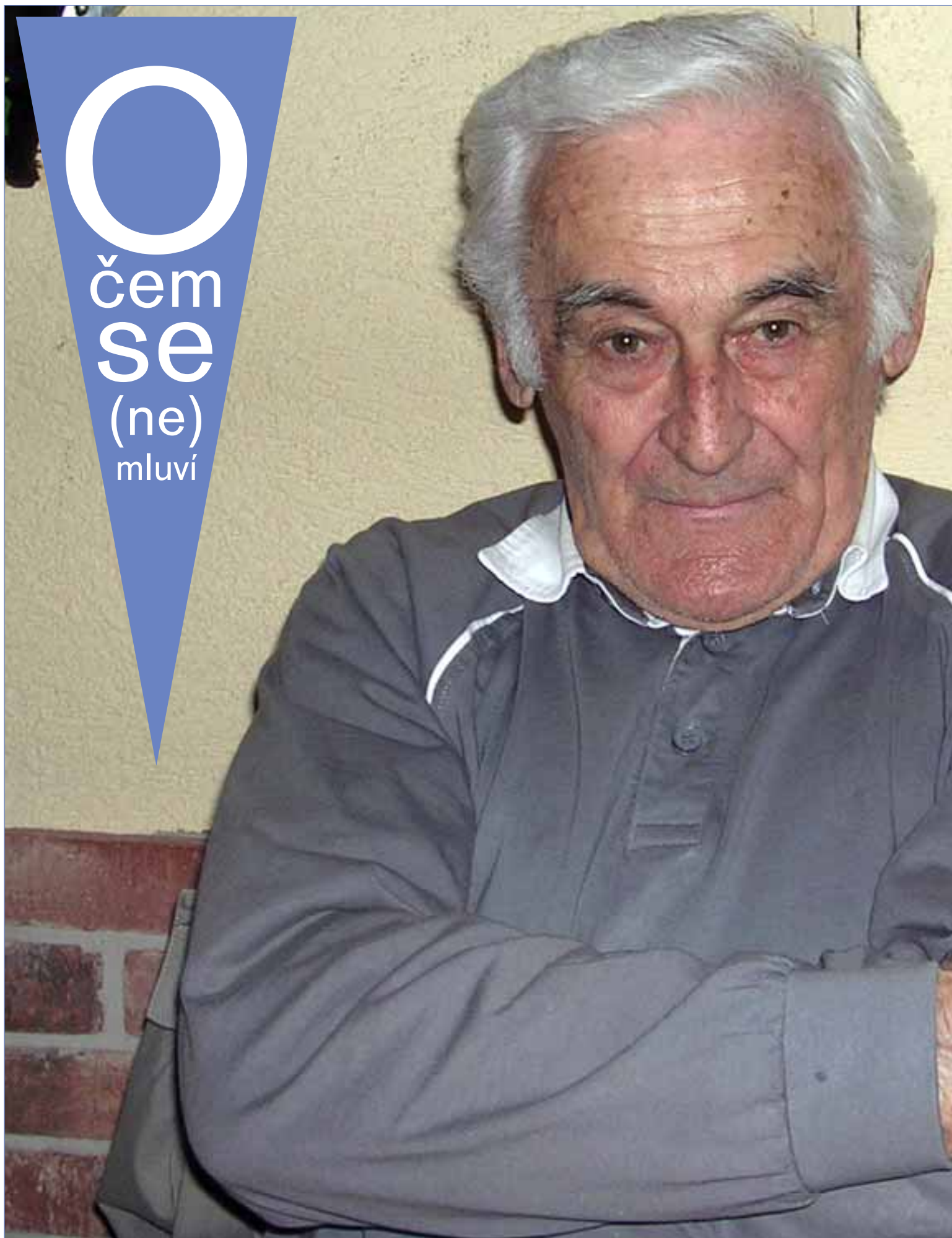
Naši milí,

v Českých Budějovicích by chtěl žít každý...,
my vám aspoň zprostředkujeme setkání
s českobudějovickou literární buňkou: pro-
zaik Jiří Hájíček se představí jako básník,
básnířka Marcela Pátková jako čtenářka
a prozaik, básník a čtenář David Jan Žák ja-
ko malíř. Kdyby to nestačilo, podívejte se na
portál Jihočeská literatura (odkaz najdete
na naší titulní straně), který tvoří náš ob-
časný recenzent Petr Andreas. Ovšem to ne-
ní jediné spojení Dobré adresy s jižními Če-
chami – autorka mediálních (po)věstníků
Katka Komorádová je Jihočeška tělem i du-
ší (tělem prý o trochu víc) a filmovému re-
cenzentovi Zbyňku Vlasákovi v Budějovi-
cích na nádraží ukradli peněženku.

Mějte se hezky, pijte Budvar a čtěte
Dobrou adresu. A Selský baroko.

Štěpán Kučera

O
čem
se
(ne)
mluví

Vyklidili jsme pozice

**rozhovor
s Milanem Paumerem**

Milan Paumer si spolu
s bratry Mašíny
1. listopadu 1953
doběhl pro svobodu
– po více než čtyřech
týdnech
dobrodružného útěku
přes komunistické
východní Německo.
Spíš než tento útěk
(který vešel do dějin
především tím, že
proti třem lidem,
ozbrojeným ve finále
pouze dvěma
pistolemi, bylo
nasazeno 25 000
příslušníků
ozbrojených složek
včetně
dělostřelectva)
vzbuzuje kontroverze
odboj, který Mašínové
se svojí skupinou

Jezdili si na chaty, žili si někde ve
svém tichém koutečku a nezajímalo
je, kolik nevinných lidí je mučeno
v komunistických lágrech.

Čem
se
(ne)
mluví

V rozmezí let 1948–1949 bylo
popraveno osmdesát tři politických
vězňů. A do toho si komunisté
postaví vlastní armádu a vyhlásí
třídní boj. Vždyť si to přeložte do
češtiny. To je válka!

Kdo si myslíte, že v padesátých
letech mohl mít přidělenou zbraň?
Jen příslušník ozbrojených složek
nebo přísně prověřený soudruh.

Bylo docela zábavné číst výroky Milana Paumera a vybírat z nich ten nejvhodnější pro titulek. Dobré tipy jsou „Pokud je válka, se ztrátami se musí počítat“ (Paumerova odpověď na otázku, jestli neměl strach o svoji rodinu), „Takových divných věcí je spousta“ (Paumer mluví o tajném spiknutí proti němu), „Pod oknem se mi několik dní válela polonahá dívka“ (tady už Paumera nestíhám) anebo výstižný závěrečný výkřik „Jak je to možné?!“. Můj favorit je oxymoron „Česko není demokratická země. Nechali existovat komunistickou stranu“.

Míň veselé je číst Paumerovy reakce na téma zabítí pokladníka – „Pan Rošický se při potyčce zastřelil“ – a vraždy policisty – „Já jsem při této akci seděl venku v autě“.

Nakonec jsem se rozhodl ponechat autorův původní titulek, který je ve svém kontextu taky docela vtipný, a i text samotného rozhovoru jsem redigoval co nejvíce.

šk

Státní vyznamenání, které jste dostali, obnovilo zájem veřejnosti o váš případ. Podle části veřejnosti jste vrazi, co ukradli peníze a utekli na Západ...

Tito lidé si neuvědomují, co dělali komunisté. Vždyť oni chtěli vyhladit veškerou inteligenci! Nadávají nám do vrahů, ale co oni dělali za totality? Jezdili si na chaty, žili si někde ve svém tichém koutečku a nezajímalo je, kolik nevinných lidí je mučeno v komunistických lágrech. A u nejmladší generace je tento názor dán neinformovaností.

Nedávno jste v médiích řekl, že komunisté vyhlásili boj a vy jste po nich nemohli jen házet švestkové knedlíky. A boj jste přijali se vším všudy. Ale nebyli jste nijak organizovaní, a vy jste dokonce v té době byl v prezenční vojenské službě. Takže jste de facto stál na straně protivníka.

Neměli jsme uniformy... Ale právě proto jsme potřebovali peníze na odboj! Abychom mohli získat prostředky, zorganizovat se a spojit se s dalšími skupinami, kterých tu bylo dost, a rozjet to ve velkém! Ano, byl jsem voják. Ale právě proto, když jsem viděl, jaké bezpráví se děje, jsem do toho boje šel. Vždyť třeba mému dědovi sebrali hospodářství, vyhnali ho a on za dva měsíce zemřel, protože se s tím nevyrovnal. V rozmezí let 1948–1949 bylo popraveno osmdesát tři politických vězňů. A do toho si komunisté postaví vlastní armádu a vyhlásí třídní boj. Vždyť si to přeložte do češtiny. To je válka!

Ale přesto, bylo správné zabít? Lidé vám vyčítají především smrt pokladníka Kovolisu Josefa Rošického...

Pana Rošického zabil Pepa (Josef Mašín – pozn. aut.) v sebeobraně. Pepa ztratil pistolí a pan Rošický na něj svou přidělenou pistolí mířil. A jen taková poznámka: já jsem byl ve dvou armádách a všude vám řeknou, že jestli chceš někoho postrašit, nedrž prst na spoušti. Pan Rošický to neudělal. Pepa se na něj vrhl a pan Rošický se při potyčce zastřelil.

Byl to civilista... Takže taky těžko mohl vědět, že nemá držet prst na spoušti.

To ne, pan Rošický byl milicionář. Kdo si myslíte, že v padesátých letech mohl mít přidělenou zbraň? Jen příslušník ozbrojených složek nebo přísně prověřený soudruh. My máme z archivů všechny informace. O všem, co jsme podnikli. U pana Rošického máme i číslo jeho zbraně, jméno toho, kdo mu ji přidělil, a tak dále.

Další člověk, kterého jste zabili, je policista Josef Honzátko z Čelákovic. Ctírad s Josefem ho omámili chloroformem, svázali a nakonec mu Ctírad podřízl hrdlo. Vy jste v novinách tvrdil, že ten člověk spoutaný nebyl.

Ano, teď už to ale netvrdím. Právě kvůli těm informacím z archivu. Já jsem při této akci seděl venku v autě. Když se kluci vrátili, nemluvili o tom. Pravidlem v naší skupině totiž bylo, že každý věděl a znal jenom svoji roli v každé akci. Kdo se nějaké akce nezúčastnil, nevěděl o ní. A potom v Americe jsme se o těchto věcech také moc nebavili. Byly tam jiné starosti.

Byli jste tenkrát dvacetiletí kluci. Necítili jste třeba druhý den po takové akci něco jako kocovinu? Vždyť jste zabili člověka...

Ne. Cítili jsme se vojáky a chtěli jsme bojovat. Taky jsme doufali, že přijdou Ame-

ričani a my se spojíme s dalšími skupinami a napomůžeme převratu.

Nebylo to trošku naivní?

Víte, co řekl prezident Masaryk? Češi musí vždy spoléhat sami na sebe. Proto to naivní nebylo.

A šel byste do toho zase?

Samozřejmě! Proti komunistům se nemůže bojovat hesly a slovy. Proto jsme taky tenkrát vzali do ruky bouchačky a šli.

Když jste se rozhodli opustit Československo, počítali jste s tím, že vaši příbuzní a známí budou perzekvováni?

Ano. Pokud je válka, se ztrátami se musí počítat.

Při cestě přes východní Německo vám pomohlo mnoho Němců. Jak jste vnímali, že vám právě oni pomáhají? Nebylo ještě tak dlouho po válce a určitě ve vás byl zakořeněný pocit, že Němci jsou ti špatní...

Samozřejmě jsme se hodně divili. A dodneska jsme s některými z nich v kontaktu.

Po vašem útěku do Berlína...

My to nenazýváme útěkem. Vyklidili jsme dočasně pozice, chtěli jsme získat profesionální výcvik v americké armádě a doufali jsme, že nás sem potom shodí podobně jako Gabčíka a Kubiše. To se ale samozřejmě nestalo. A po událostech v roce 1956 v Maďarsku, když jsme viděli, že Američani nic nepodniknou, jsme vystoupili z armády a začali se starat sami o sebe.

V armádě jste byli u elitní jednotky, Zeleňých baretů. Bratři Mašínové sloužili v západním Německu, vy jste byl přidělen do Koreje. Bylo to pro vás alespoň částečné zadostiučiní? Tam jste ještě proti komunismu mohl bojovat se zbraní v ruce.

My jsme původně chtěli k oddílu Rangers, ty chlapy vysílali kamkoliv, kde se něco posralo. Zelené barety se teprve utvářely.

prováděli ještě na území Československa. Chtěli narušit suverenitu komunistické strany, vzbudit nervozitu a připravit se na třetí světovou válku, o které se začátkem padesátých let spekulovalo.

Při činnosti bratrů Mašínů a jejich skupiny v Československu byli tři lidé zabiti a dva vážně zranění. Při cestě přes východní Německo zabili Mašínové a Milan Paumer čtyři příslušníky VOPO

To se ale samozřejmě nestalo. A po událostech v roce 1956 v Maďarsku, když jsme viděli, že Američani nic nepodniknou, jsme vystoupili z armády a začali se starat sami o sebe.

Čem
se
(ne)
mluví

Ale zažil jsem tu dost divných věcí.

Kdysi jsem byl na nějaké besedě v Praze a na hlavním nádraží se na mě přilepil nějaký chlap. Evidentně mě sledoval.

Špatně. Česko není demokratická země. Nechali existovat komunistickou stranu. Všude vládne byrokracie. Když jsem si nedávno šel obnovit řidičský průkaz, vynadali mi, že tu jezdím načerno.

Většinu z nich tvořili mladí kluci z východní Evropy. Všichni se chtěli vrátit a všichni byli nažhavení do boje. Hlavně Poláci. Do Koreje jsem se dostal, už když bylo podepsáno příměří. Byl jsem přidělený k minometům a jedině, co mi tam vadilo, byla strašná zima.

A jak jste v Americe žil po odchodu z armády?

Když jsme se s Radkem (Ctírad Mašín – pozn. aut.) a Pepou rozešli, nevěděl jsem co dělat. Jednoho dne jsem skočil do taxíku a poslouchal jsem, jak taxikář mluví do rádia. A najednou jsem si uvědomil, že jsem vlastně technik a řidič. A říkám si, tahle práce by se mi líbila. Tak jsem si pořídil licenci a začal taxikářit. Byl to pohodový život. Nechtěl jsem být milionářem a nechtěl jsem se s nikým dělit o peníze, takže jsem se ani nepokoušel založit nějakou velkou firmu. A moje výhoda byla i v tom, že jsem rozuměl motorům. Takže pokud byla porucha, odstranil jsem si ji sám nebo jsem si v servisu dohlédl na to, aby mě nevzali na hůl.

Proč jste se vlastně vracel zpět do České republiky? A co vám na to řekl Ctírad s Josefem?

Kvůli bratrovi. Ten mi hned vyčetl, že jsem na něj zapomněl a neposlal mu ani dopis. Samozřejmě jsem dopisy posílal, ale ty byly všechny zabaveny. Radek se divil a řekl mi: „Jed si, ale jestli tě tam zavrou, tak mi nevolej!“ (smích)

Ale zažil jsem tu dost divných věcí. Kdysi jsem byl na nějaké besedě v Praze a na hlavním nádraží se na mě přilepil nějaký chlap. Evidentně mě sledoval. A kdybych mu to, jak se říká, dovolil, sledoval by mě až sem, do Poděbrad. Teprve pak jsem si uvědomil, že na té besedě jsem byl představen panu Komorousovi (velitel Protidrogové centrály ČR – pozn. aut.), který se angažoval i v ozbrojených složkách socialistického Československa.

Myslíte, že to spolu souvisí?

To opravdu nevím. Ale takových divných věcí je spousta. Pod oknem se mi třeba několik dní válela polonahá dívka (smích). Nikdy předtím ani potom tam nebyla.

Máte strach?

To ne. Ruce se mi ještě nepotí ani netřesou.

Jak se díváte na politický vývoj v České republice?

Špatně. Česko není demokratická země. Nechali existovat komunistickou stranu. Všude vládne byrokra-

cie. Když jsem si nedávno šel obnovit řidičský průkaz, vynadali mi, že tu jezdím načerno. Měl jsem totiž americký řidičák, ten tu neplatí. Zeptal jsem se, co mám udělat pro to, abych získal český. Poslali mě do autoškoly! To je přece směšné! Český řidičák jsem měl, už když jsem odsud odcházel!

Pak je tu spousta smutných věcí. Já přijdu na nějaké setkání politických vězňů a dozvím se, že devadesátiletý válečný veterán vězněný za komunismu má ještě třeba tři roky zbytkového trestu z padesátých let! Jak je to možné?!

Připravil
Petr Zemek

(podobná jednotka, jako byly na území Československá tehdejší Lidové milice). Další němečtí vojáci byly zastřeleni svými soudruhy při zmatcích v organizaci celé akce.

Činnost bratří Mašínů dobře zpracovává kniha Jana Nováka *Zatím dobrý* (2006) nebo také knížečka Otakara Rambouska *Jenom ne strach* (1990). Dcera Josefa Mašína napsala knihu *Odkaz bratří Mašínů* (2005) – tento popis je však velice podobný knize Jana Nováka.

O
čem
se
(ne)
mluví

Zajímavé je v této souvislosti i čist
Janouchovy výhrady k Havlovým textům,
kde se kromě jejich řekněme
intelektuální rozdílnosti ještě také
markantně projevuje rozdíl mezi světem
Západu a Východu té doby (a mimo jiné
můžeme konstatovat, že i my už jsme
dnes na Západě).

Osmdesátky v dopisech

Nad korespondencí Václava Havla
a Františka Janoucha

Recenzovat korespondenci je poněkud ošidné. Ano, můžete zmínit, že je, aspoň podle dušování autorů, kompletní, chronologicky, a tedy přehledně, uspořádaná a obsahuje 222 dopisů z let 1978–2001. Je doplněna aspoň základním poznámkovým aparátem, věcným i jmenným rejstříkem a stručnou předmluvou. A tady někde možnosti recenzenta končí. Pokusím se tedy překročit potok tohoto novinářského žánru a připojím jen pár postřehů, poznámek a citací.

20. prosince 1978 byla ve Švédsku založena Nadace Charty 77, u jejího zrodu stojí František Janouch, který bude od této chvíle jedním z hlavních osobností exilu, který mezi ostat-

ními vyniká jednak tím, že je jaderný fyzik (není tedy z kulturního ani politického podhoubí), a jednak svými organizačními schopnostmi. Právě on se stává správcem většiny finančních prostředků, které různé západní organizace (i jednotlivci) věnují na podporu opozice v Československu. Používá je jednak na rozesílání sociálních podpor lidem, kteří se proti režimu angažují, pomáhá vydávat v zahraničí knihy i eseje doma nepublikujících spisovatelů a v neposlední řadě vyřizuje agendu kolem udělování různých ocenění, uvádění divadelních her, čtení a podobně. Dokonce i vybavuje technické zázemí chartistů.

Jsem zcela šokován tím, že mi jen tak mezi řečí oznamuješ, že mi možná změníš celý zbytek života tím, že mi vytrhneš z ruky plnicí pero značky Žák a že mne odtrhneš od tohoto psacího stroje značky Consul a zabuduješ mne do počítače. Nemít v příbuzenstvu několik počítačologů, asi bych Ti to okamžitě zakázal ze samé hrůzy z tak radikální změny. Oni na to mají ale jiný názor, jsou tím nadšeni, a mám Ti prý napsat

k tomu toto (vůbec nevím, co to znamená): mimo základního softwaru nemáš prý žádné softwary posílat, protože absolutně vše tu lze snadno opajcovat, či okopírovat nebo co. Zato máš poslat hodně prázdných disket, jsou prý levnější než softwary. Napsali mi k tomu ještě „FX-85 with traktor“ (doufám, že to neznamená, že mi máš poslat traktor!)... (dopis Václava Havla č. 126, rok 1986)

Korespondence mezi Janouchem a Václavem Havlem, jako vůdčím představitelem disentu, má během těch let hodně různou frekvenci. Hned v počátcích je přerušena Havlovým pobytem ve vězení na začátku osmdesátých let. Naopak nejvíce dopisů si tyto dva vyměňují v období kolem udělení Ceny Erasma Rotterdamského (1986). V devadesátých letech se korespondence omezuje na minimum a je velmi jednostranná (Havel napíše Janouchovi jen pět dopisů, on je mu přes čtyřicet) a mnohem konfliktnější, než tomu bylo před listopadem 1989.

Františku, doufám, že až vyletíš do povětří Temelín (jako Černobyl), vyletíš s ním, dost jsi mě naštvál, jak jsi mne v tom fofru přepadl a začal mi říkat jakési nesmysly o tom, že když napadám novověkou pýchu, jsem nebezpečnější než Tvůj Temelín, protože tím napadám samu VĚDU a tím ZVÍDAVOST. Prosím, vzpamatuj se do tohoto světa! V. H. (dopis Václava Havla č. 215, rok 2000)

Hlavním přínosem zveřejnění této korespondence je upozornění na fakt, že opozice jak v Československu, tak v exilu byla značně nejednotná. Je to logické už z toho, z jakých různých sociálních i politických skupin disidenti a exulanti pocházeli. Korespondence Janouch–Havel však odhaluje tyto vztahy s konkrétností a určitostí. Ať už jde o to, jakým způsobem vedl své Svědectví Pavel Tigrid, jaké drobné charakterové neduhy má podle pisatelů Pavel Kohout, neshody části disidentů s Janem Kaňanem (pozdější předseda Valného shro-

máždění OSN, v osmdesátých letech kontroverzní Londýňan), jak Havel (ne)vnímal dozvuky dávného názorového konfliktu s Milanem Kunderou atd. Naštěstí měli tyto lidé společného protivníka – komunistický režim, což jejich neshody přece jen trochu mírnilo.

Obsah dopisů je téměř striktně organizační a z toho praktického hlediska je tu několikrát naráženo právě na komunistickou moc. To je pohled, který myslím dnes hodně chybí. To, jak bylo skoro nemožné doufat v doručení dopisu ze zahraničí obyčejnou poštou. Jaký problém byl v tom, poslat do ČSSR jeden počítač legální cestou, nemluvě o penězích.

Filozoficko-politické úvahy v dopisech nejsou, ale píše se o nich. Není bez zajímavosti, že například Havlův slavný esej Politika a svědomí vznikl tak trochu právě na Janouchovu objednávku, bylo potřeba něco přečíst při předávání doktorátu v Toulouse.

Zajímavé je v této souvislosti i číst Janouchovy výhrady k Havlovým textům, kde se kromě jejich řekněme intelektuální rozdílnosti ještě také markantně projevuje rozdíl mezi světem Západu a Východu té doby (a mimo jiné můžeme konstatovat, že i my už jsme dnes na Západě).

Druhá připomínka je obecná (k eseji Anatomie jedné zdrženlivosti). Je to délka eseje. Má skoro 1000 řádek, to jest 33 normálních stran. To je pro účel, který zřejmě eseji přikládáš, velice dlouhé. Nemluví zde o problémech s překladem a vytištěním (...). V tomto uspěchaném světě plném reklamních sloganů si homo sapiens pomalu odvyká číst a zamýšlet se nad delšími úvahami, texty, provoláními či otevřenými dopisy. To je problém nejen Tvůj. Trpí tím také většina dokumentů Charty 77. (dopis Františka Janoucha č. 78, rok 1985)

Po přečtení dopisů se také neubráníte zamýšlení nad oběma muži. Oceníte Janouchovu pracovitost, pečlivost (díky ní mo-

hla tahle kniha vyjít, schovával si kopie všech dopisů do svého archivu), koncepční uvažování, ale taky trochu potřebu být ve středu dění, občas slyšet ocenění své práce, trochu i urážlivost. Na Havlově straně si zase všimnete jeho zdrženlivosti, snaze vyhnout se konfliktům někdy potřebným, ale taky jeho myšlenkové vytříbenosti i smyslu pro humor. I tenhle osobní rozměr tahle vlastně především pracovní korespondence má a je i z tohoto pohledu zajímavá. A takových pohledů je určitě ještě mnohem víc.

Na závěr si neodpustím ještě jednu citaci. Jde o reakci na Janouchovu poznámku o přílišné délce Havlových textů.

(...) vím, že je to tak, jak píšeš. Na druhé straně ale se ve mně cosi bouří: říkám si, co je mi do jejich byznysu? Co mi je do jejich lenosti přečíst víc než deset stránek? Co mi je do té posrané západní krize myšlení, krize soustředění, krize času, exploze informací a do toho všeho? Vždyť jedině, co jsem si svým vězněním, sledováním, buzerací od rána do večera, totální právní nejistotou, nemožností pohybu atd. – zkrátka tím vším, co jsem se rozhodl snášet – vybojoval, je jakás takás svoboda. Jsem v situaci, kdy si vlastně můžu napsat, co chci. A teď mám tu svobodu oklešťovat? Netvrdím, že nelze psát hutněji, stručněji, koncentrovaněji. Divím se jen, že když jsem se vymánil ze všech řetězů, jimiž mne totalitní systém chtěl spoutat, měl bych se dobrovolně spoutávat řetězy snad ještě stupidnějšími, než jsou ty, jimiž mne chtěli spoutat tady, totiž řetězy už ani ne ideologickými, ale rozsahovými! Že o osud světa je mi dovoleno se zajímat na patnácti stránkách, nikoli však už na třiceti! Rozzumíš mi? (dopis Václava Havla č. 80, rok 1985)

Zbyněk Vlasák

Václav Havel, František Janouch, Korespondence 1978–2001. Akropolis, Praha 2007

Z antikvariátních banánovek

Co píšou

Někdy se mi chce otrávit se. Otrávit se tehdy, až se mi toho zachce. Tuze se mi nechce jít umírat na radní dvůr, a to ještě do vlhkého počasí, do deštíku. Než dojdeš, všecek promokneš. A tak mokrá viset není nijak příjemné. A pak i to: berou v noci. Jen se rozespíš a budí, plaší... Lépe by bylo otrávit se.

Jak hrozně je mi v tomhle zlověstném tichu. Sotva slyšitelný šelest nutí
mé srdce, že se neklidně zmítá. Zavrznou dvěře...

odsouzení před popravou

Sepsal Vladimír Korolenko, přeložil Stanislav Minařík

Vydáno nákladem Josefa Pelcla v Praze 1912

Čarským manifestem slíbená konstituce a 27. dubna 1906 zahájena první říšská дума. Hned v adrese na trůnní řeč vyslovila se дума skoro jednohlasně proti trestu smrti. Dne 12. května došla zpráva, že se šibenice opět chopila své moci. V dumě totiž bylo rokování o návrhu zákona o nedotknutelnosti osoby, podaném konstitučními demokraty, přerušeno pilným dotazem trudovnikův. Ústavní obnovení dalo ještě novou kategorii, již žalární jargon přisvojil zlověstný název: smrtníci.

Náš dopisovatel poznamenává, že první dny po rozsudku cítí se mnozí smrtníci poměrně dobře. Do svých zasmužilých vězních cel vnášejí ještě vzruch silných pocitů a krajního napětí nervů před dopadením. Soud a rozsudek jsou jen poslední vzmach téže vlny. Ve většině dopisů, vztahujících se ku prvním dnům po rozsudku, zní ještě svěrázná bodrost, ba ironie.

„Napíšu vám, ale připomínám, že jsem člověk málo gramotný, nevyvinutý a málo sčetlý. Je mi velmi pěkně. Smrt mi není ničím. Věděl jsem, že je to brzo nebo pozdě, ale musí to být. Byl jsem přesvědčen na svou bodě, že mne pověsí nebo zastřelí někde při díle. Nevímjak druzí, ale před soudem i po soudě jsem byl v stejné náladě.“

Za nějaký čas týž autor psal: „Tážete se, jak trávím čas. Těžko určit. Sám sebe nemohu kontrolovat. Na otázku o životě si někdy vzpomenu. Zamyslíš se na několik minut a snažíš se zapomenouti, protože pro mne už je všechno na této zemi skončeno.

Vidím, že času pro život zbylo mi velmi málo. Nemohu sám sebe posouditi, jsem jaksi nenormální. Někdy se mi chce otrávit se. Otrávit se tehdy, až se mi toho zachce. Tuz se mi nechce jít umírat na radní dvůr, a to ještě do vlhkého počasí, do deštíku. Než dojdeš, všecek promokneš. A tak mokřý vseti není nijak příjemné. A pak i to: berou v noci. Jen se rozespíš a budí, plaší... Lépe by bylo otrávit se.“

Jeden z odsouzených, který zřejmě trávil poslední dny v osamělosti, píše: „Píšu právě toto psaníčko a bojím se, že už se otevrou dvěře a já ho nedokončím. Jak hrozně je mi v tomhle zlověstném tichu. Sotva slyšitelný šelest nutí mé srdce, že se neklidně zmítá. Zavrznou dvěře... Ale je to dole. Na chodbě slyšeti kroky, i běžím ke dveřím. Ne, opět marný poplach: to jsou dozorcovy kroky. Strašné mrtvé ticho mne dusí. Je mi dusno. Moje hlava je naplněna jakoby olovem a bezvládně klesá na podušku. Ale psaníčko přece je třeba dokončit. O čem jsem ti chtěl psát? Ano, o životě! Což směšno mluvit o něm, když tady vedle tebe je smrt. Vstaneš ráno a raduješ se, jako dítě z toho, že jsi ještě živ, že ti zbývá ještě celý den kochati se životem. Ale za to noc! Kolik muk ona přináší těžko vyprávět. Je čas ukončit; jsou asi dvě hodiny v noci. Je možno usnout a být klidný: dnes už pro mne nepříjdou.“

„Už jsem teď odsouzen dva měsíce, a stále mne ještě nevěšejí. Proč mne uschovávají? Chtějí snad, abych se každé noci mučil v očekávání smrti? Nejsem sto sdělit na

papíře, jak se za noci mučím! Trochu rychleji kdyby!“

Toto psal týž člověk, který se s počátku divil, že na něho rozsudek neučinil dojmu a říkal, že ho smrt nijak neleká. Dva jeho dopisy, to jsou dva protipóly v náladě smrtníků: na počátku zmužilost a bodrost. Pak vzrůstající úžas před rozuzlením. Iluze a sebevraždy. Ostatně často se objevují blouznění a naděje.

„Třebaže víme, že každého z našich soudruhů berou a věšejí, přece vlastní nastávající poprava zdá se pravdě nepodobnou. Mne, zdravého člověka, plného sil, odvedou a pověsí... Někteří očekávají milost. Jiní blouzní o podání prosby na nejvyšší jméno a zamýšlejí jak podvésti nějak správu. Blouznili jsme o dorozumění se s doktorem v době popravy.“

Všichni se ovšem neoddávají tak v moc bezmezných ilusí. Touhy mnohých odsouzenců nejdou dále, než k dobrovolné smrti. Obvyklé obyvatelstvo žaláře usiluje všemi prostředky o to, aby dostalo „ze svobody“ vodku, tabák nebo karty, smrtníci všemi obratnostmi usilují o jed neb nůž. Noviny znamenávají každou chvíli sebevraždy před popravou. Nejvíce uchylují se odsouzení k cyankali, řidčeji k morfiu nebo noži. Jeden z odsouzenců otrávil se strychninem a ukončil život v strašných mukách. Tyto sebevraždy dějí se před očima ostatních obyvatel cely. „Smrt soudruha J-va – praví se v jednom dopise – učinila na mne úžasný dojem. Ohromná síla vůle. Před smrtí byl vesel, kouřil, rozmloval, smál se. Vzrušení nebylo pozoro-

vat. Pak nahmatal srdce, přiložil nůž jednou rukou, a druhou udeřil: ráz! dva! Pak pravil: Je dobře. Vytáhněte! A počal chroptět a zemřel, ani jednou hlasitě nezasténal.“ Zanechal dopis: „Končím život sebevraždou. Nechci čekat na smrt, kterou vy vykonáte. Rozhodl jsem se zemřít dříve. Nemyslete si, nejsem takový zbabělec, jako vy.“

Jakýsi Karamyšev sloužil na statku Orlova-Davydova, v atkarském újezdě saratovské gubernie. Byl to obyčejný čeledín, byl ve službě zmrzačen a měl za to dostat peníze. Zatím však se zúčastnil útoku na kupce. Velmi obyčejná loupež, nicméně byl odsouzen k trestu smrti. Tu je jeho předsmrtný dopis: „Moji drazí rodiče, tatínku a maminko, i sestřičko Feňo! Píši vám své nejmilejší psaní se slzami v očích; vědomost vám dávám o tom, že jsem odsouzen k trestu smrti provazem. Před smrtí jsem se vyzpovídal a přijímal jsem, vyhnouti jsem se tomu nemohl. S bohem, již mne neuvidíte, do smrti budete vzpomínat. Prosím, drazí moji rodiče, odslužte za mne panychidu. Ach, jak je těžko takovou smrtí umírat. Napište mému bratru Vaňovi, že mne už není na světě. Když jsem psal tento dopis, srdce se mi krví zalévalo, slzy se kutálely s mých očí a kapaly přímo na stůl. Sdělte mé ženě, aby i ona odsloužila panychidu. Prosím ještě, řekněte mým strýcům a tetám a také kmotře a dědečkovi, že jsem už zemřel. Sdělte můj předsmrtný pozdrav Fedorovi, Petrovi, Vasilijovi, Mišovi a všem mým známým. Dostanete-li peníze za mé zmrzačení, tu vás snažně prosím, abyste si za ty peníze postavili pěkný dům a na mne vzpomínali. S bohem moje dědino, rodná, kde jsem se narodil a strávil své mládí. Odpusťte mi, lupiči hanebnému. Odpusťte, že je tak špatně napsán, spěchám. Není mne už. S bohem! Nemám času. Čekají na mne. Váš milující syn Vasilij Maksimov Karamyšev.“

Autor jel náhodou 3.–4. ledna r. 1909 večerním vlakem z kavkazského Stavropole. Na první stanici přistoupil muž v čistém chochlackém oděvu. Jeli lidé, jako obyčejně jezdívali ve voze třetí třídy, a mluvilo se obvykle. Odkud? Kam? Za jakou věcí? Obchod? Koupě nebo prodej? Obilí, dobytka, vajec nebo másla? Vyšlo najevo, že muž jede do Tavrije a že nejede za obchodem. Za čím?

- Ale tak. Malé neštěstí se stalo.
- Což, i to je obvyklá věc. Každému se přihodí neštěstí.
- Je někdo nemocen?
- Nikdo není nemocen. Syna pověsili.

Všecky překvapil klidný tón této odpovědi. Muž vytáhl z kapsy dokumenty a A. P. je pročetl. „Buďte zdraví drazí rodiče a drazí bratři a sestry. V přítomné chvíli sedím v osamělosti, v poslední chvíli mne odvedli. Je nás na popravu pět: Kotěl, Voskob, Ojnikova, Lavrenova a Kiččenka. Dobře snad víte, kdo jsem byl, a nezemru první ani poslední. Převedli mne do t. zv. temnice, tak že ani na psaní nevidím, ani na písmenka a čárky, které jsou na tomto papíru. Pyšněte se svým synem, umírám hrdě a směle se dívám smrti do očí, nijak se jí nebojím, že je skončeno moje utrpení, soudili mne 22. říj-

na a 22. listopadu v noci asi ve dvanáct hodin jsem visel, tím se pyšním, že jsem nezemřel jako zbabělec. To je poslední dopis na rozloučenou. S bohem, s bohem Kolja Kotěl.“ Čtenář si snadno představí vagón třetí třídy při čtení těchto dokumentů.

Jak se to dělá? V loyálním časopise Istorickij Věstnik (1909) byly uveřejněny vzpomínky Georgije Čerekova, kreslicí obraz popravu pěti vojáků disciplinárního oddílu. Už na večer, kdy všechny zavřeli k nočnímu odpočinku, bylo oknem pozorovati jakési přípravy. Pobíhali lidé s rýči a se svítilnami. Všichni pochopili, co dělají. Ve zdi ohrady se otevřela černá vrata, vcházející na step, směrem k hřbitovu a do nich vjel, rachotě, pohřební vůz s ohromnou černou bednou. Loučit se! křikl velitel. Čurin, jeden z odsouzených se zachvěl. Obrátil se k severu a zvolal, vztahuje ruce do prostoru: Sbohem severe! Pokračoval: S bohem jihu! Současně ostatní odsouzenici cosi nesrozumitelně mumlali. Ozvalo se strašné zvolání: Popra-va! rachot deseti bubnů naplnil vzduch. Nepopisujme další proceduru až do doby, kdy zazněla salva, po níž klesly u sloupů tři postavy. Dvě se dále hýbaly. Vyšlo na jevo, že dvěma byla udělena milost a donutili je psychologicky přežít úžasný moment poprav. To bylo v polovině osmdesátých let. Za našich dob poprava zvloučárněla. 13. prosince 1908 byla vykonána poprava v městě Uralsku nad Lapinem, obviněným z vraždy generála Choroškina. Kat, najatý pro tento případ za 50 rublů, byl maskován. Zaplatili mu dosti málo, proto asi, že byl ještě nováček ve svém zaměstnání. Připravený provaz ukázal se nevhodným; poslali pro jiný, přinesli opět příliš tlustý. Bylo najít třetí. Všechno se dělo v přítomnosti odsouzeného. Nezkoušenost laciného kata přiměla odsouzeného, že mu pomáhal vložit smyčku a odstrčit stoličku. Při tom celou dobu prodloužené procedury odsouzený ujišťoval, že není vinen a že Choroškina nezavraždil.

26. listopadu r. 1908 otištěn byl v Nové Rusi telegram: „Dnes na úsvitě byli na dvo-

ře dle rozsudku soudu pověšeni Aristofidi, Kotěl, Voskobožnikov, Lavronov a Kiněnko. Při popravě se provaz přetrhl. Kotěl spadl na zemi a dal se do hrozného křiku. Kat, chtěje tento křik zamezit, šlápl mu na hrdlo nohou. Týráním katovu Kotělje byla účinná přítrž prokurátorovým pomocníkem. Jestli známý nám už muž s nímž se setkal autor v stavropolském vlaku četl tento telegram? Poněvadž tento Kotěl je týž Kolja, jehož dopis ukazoval cestujícím.

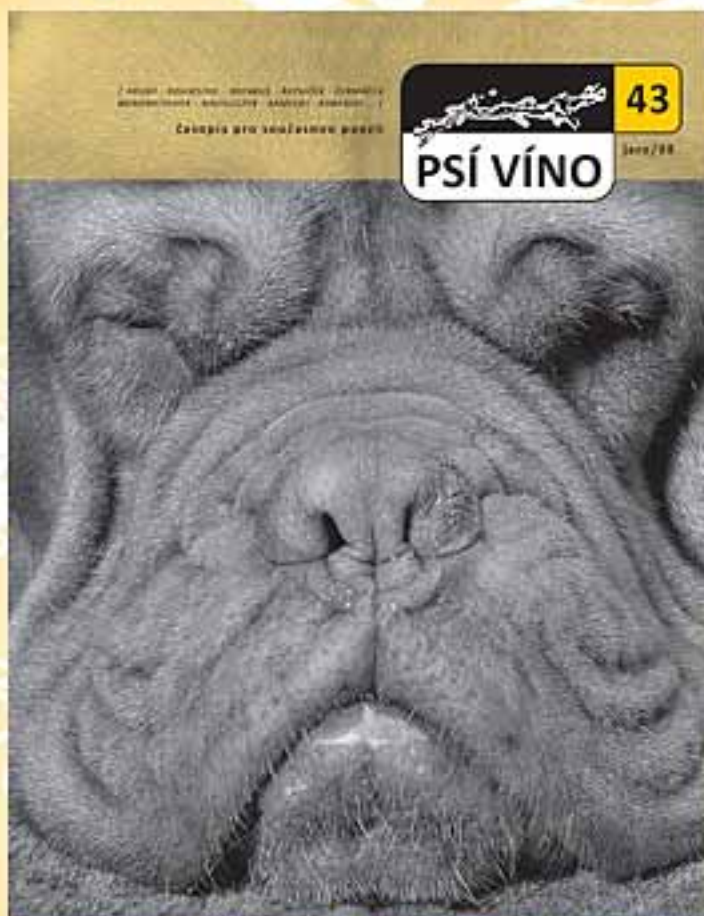
Mně osobně byla doručena tato kopie dopisu uvězněného sestře nebo nevěstě, v němž se popisují dojmy vězeňského obyvatelstva po dobu poprav. „Drahá N. N. ... Popíšeš ti podrobně popravu čtyř našich soudruhů v noci z 5. na 6. listopadu. Bylo slyšeti řinčení okovů a šoupání nohou po asfaltové podlaze chodby. Odsouzení šli jen v košilích, bez vrchních teplých šatů. Vzali je přímo

s postelí. Všechno to řinčení pokrývaly hlasité vzlyky. Odsouzené vedli na dvůr a sňali jim okovy, pak je odvedli k místu, kde měli být pověšeni. Venku byla mrazivá noc. Foukal studený vítr. Podél zdi byli rozestaveni vojáci. Místo pro věšení zvolili takové, že nebylo vidět z oken cel. Šibenice nebyla žádná, její úlohu konal prostý požární žebřík, přistavený ke zdi věznice. Odsouzené přivedli, postavili, přečetli jim rozsudek a pobídli je, aby přijímali a vyzpovídali se. Dva odmítli, ale dva přijímali. Surkov stále vzlykal; ostatní tři ho uklidňovali, jak mohli. 17letý Nořin choval se klidně. No, a pak začali věšet. Věšeli po jednom, a ostatním odsouzeným bylo čekat, dokud onen úplně nezuhne. Říká se, že taky byli dva dozorcí z našeho žaláře. Proto, aby je nepoznali, navlékli jim masky. Po popravě naházeli pověšené na vůz a odvezli ze žaláře. Poprava působila mocně na všechny.“

V závěru považuji za svou povinnost srdečně poděkovati člověku, který v samém centru této hrůzy, v sousedství smrtníků, měl sílu a mužnost sbírat rys po rysu tento materiál a pomohl mi proniknouti za meze žalářních zdí a osudných zadních dvorů.

Připravil

Michal Šanda

**Vyšlo jarní, 43. číslo
Psiho vína**

+ sbírka M. Šobáně ›Místopisy‹

POEZIE: Šanda | Hrubý | Böhmsche |
Hanušová | Schulz | Pišl | Řezníček | Tomšů
| Brenkus | Oliva | Čermáček | Tomek | Sojka

PŘÍKLADY: Wondratschek (Mareš)
Szydel / Kamecki / Nastulczyk / Jakubowska-
Fijałkowska (Daňhelová)
Stropnik / Pevec (Kozár)
Jarański (Martinek)

RECENZE: *Srbavá / Harák / Voňka / Novotný*

GALERIE: Antonín Maly

PŘÍLOHA – EDICE STŮL: Marek Šabán / »Mistopisyc

PSÍ VÍNO | ČASOPIS PRO SOUČASNOU POEZII | XII. ROČNÍK | 2008 | Č. 43
VYCHÁZÍ S PŘÍSPĚNÍM MINISTERSTVA KULTURY ČR

YDÁVÁ: Petr Štengl, nakladatelství a vydavatelství
KONTAKTY: E-mail: p.stengl@centrum.cz / [Http: www.volny.cz/psi.vino](http://www.volny.cz/psi.vino)
TISK: Calamarus Praha | DISTRIBUCE: Kosmas | CENA: 30 Kč
PŘEDPLATNÍ: kacerice@centrum.cz | UZÁVĚRKA 44. ČÍSLA: 31. 5. 2008

PSÍ VÍNO ZALOŽIL VE ZLÍNĚ R. 1997 JAROSLAV KOVANDA

K chaloupce zády, k literatuře čelem (V)

Key word: grant

Granty jsou zaříkávadlem, oblbovadlem, placebem, bianco šekem, a kdyby to šlo, stávaly by se i součástí věna (je možné, že to tak někde funguje). Omezím se pouze na literaturu – do ostatních uměleckých výkonů nevidím. Pracuji si se s granty z oblasti vědy, ale to je hodně mimo tuhle rubriku.

Tvrdím, že granty ministerstva kultury na vydávání jednotlivých knih mají dostat buď všichni, kdo si podají žádost, nebo nikdo. Jde mi teď pouze o jednotlivé knižní počiny; sebrané spisy, časopisy, sborníky či literární festivaly a další akce z toho vydělují, protože jde o úplně jinou kulturní komoditu (abych byl pragmatický). K tomu dvě poznámky: 1) Vydávání sebraných spisů Jakuba Demla, jehož role pro moderní českou literaturu je neoddiskutovatelná, by bylo, přestože jsou víceméně edičně připravené, tak náročné a finančně nákladné, že bez generálního sponzora si to nedovedu představit (takže případný grant MK ČR by byl jen doplňujícím zdrojem a poděkováním do tiráže). 2) Časopisy, i úplně pitomé, by granty dostávat měly – nejde jen o písma v nich, ale o komunity, které kolem nich vznikají. Ty vstupují jako aktéři více či méně aktivně do tvorby a ovlivňování literárního klimatu, do jeho magnetických siločar, což je věc nedoceňovaná a literárními odborníky nepopisovaná (mluvím o stávající, přítomné době).

Současný stav, kdy o udělení grantu rozhoduje komise, je na první pohled demokratickým procesem, ale neodpovídá procesu literární tvorby, který je svou individualitou nedemokratický, lépe řečeno s kategorií „demokracie“ je nekompatibilní. Člověk něco napíše... Za pět hodin, pět dní, pět týdnů, pět měsíců či pět let (čas nemá co dělat s kvalitou). Ve většině případů poté chce, aby si to přečetli i ostatní (z rozličných důvodů). Zde je třeba zopakovat, že žijeme ve svobodě vydat cokoli a kýmkoli, nakladatel pak je svoboděn se rozhodnout, zda knize (textu) věří, že bude na trhu umístitelná, nebo jí nevěří, ale vydá ji i přes očekávaný pro-

dělek. Anebo požádá bližního svého o podporu. Pak je scénář takovýto: Autor najde nakladatele, jenž není takový kamikadze, aby textu „uvěřil“. Inu, pokusíme se tedy o grant. Dojde k vyplňování příslušných lejster a někdo, víceméně každý, kdo má aspoň trochu povědomí o psaní hy chy ky ry dy ty ny, sepíše slohovou práci o tom, proč by takový rukopis měl vyjít a jak prozáří náš ponurý svět.

Komise složená z osob, jež jsou s literaturou či vydáváním knih profesně spojené, posoudí kvalitu a tomu dá a tomu nedá. Nikoho nechci nařknout z předpojatosti, ale v situaci, kdy se všichni znají nebo o sobě vědí (buď přímo, nebo přes jiné osoby), je každé rozhodnutí sporné a neférové. To není útok na odborné či morální kvality členů komise, dokonce to nemá s odborností hodnotitelů příliš co dělat. (I když – jak je například zaručeno, že každý jeden z komise chtěl porozumět textu?) U nás dost dobře nejde odhlížet od personálních hledisek. Tvzení, že demokracie (většinová shoda) je nejlepší varianta ze všech špatných, v případě udělování grantů neobstojí. Nejférovější způsob by bylo losování osudím, poté pomocí papouška a na třetím místě je pak udělení grantů všem. Protože tento stát nechce mít peníze nazbyt (samozřejmě že je má, ale oblast literatury jako jednoho z mála opravdu svěbytných projevů jedinečnosti v obecném nikoho z pupíků, na které jsme delegovali část pravomocí, moc nezajímá; kdyby někdo mohl spočítat celkové finanční náklady chybných rozhodnutí, opomenutí či laxních postojů úředníků třeba jen z ministerstva obrany za rok, přišly bychom k částce, jež by vložením do kultury „morálně zdevastovala“ všechny tvůrce). Z toho mi vychází jedině: kdo chce vydat knihu, ať ukecá nakladatele, ať sežene sponzora nebo ať si ji zaplatí sám. Za první republiky to dělala spousta učitelů, lékárníků, hajných, farářů či právníků. Při dnešních cenách předtiskové přípravy a tisku to není nic, co by kohokoli z nás zadlužilo. Taky by se tím změnila autorova osobní od-

Jiří Hájíček

Básně

Někde musí bejt, ten život

Plesnivej vánek

čekání na úřední hodiny

nebe čte město

moje hubená duše

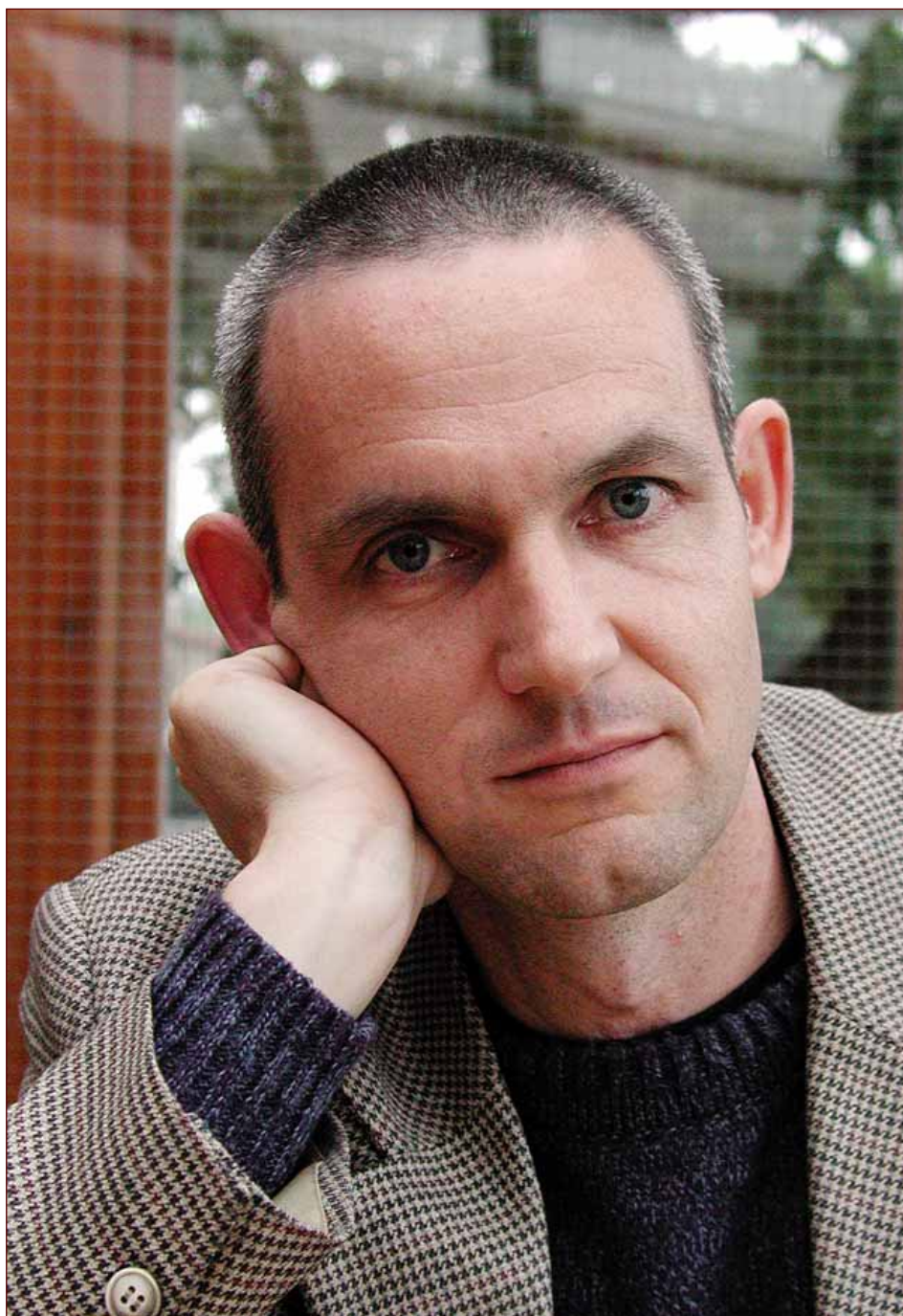
vrhá na chodník

bílej stín

povědnost. Máme-li dnes svobodu cokoliv vydat, mějme i svobodu finančně za to ručit a nést riziko (velmi drobné v porovnání s riziky v jiných typech podnikání). Nakladatelování totiž je podnikání, i když můžeme vést disputace, zda jde o jeho zvláštní typ, či o tom, jestli je kniha specifickým druhem zboží.

Ale všechny tyto kecy je možno si odpustit. Žádná kniha už svět ne spasí, ale každý může skrze knihu spasit sám sebe. Nevím, proč by měla vybraná část obyvatel brát příplatek za svoji gramotnost (někdy docela chartrnou).

Jakub Šofar

Jiří Hájíček (1967,
České Budějovice)
napsal sbírky povídek

Snídaně na refýži

(1998, Hynek)

a *Dřevěný nůž* (2004,
Host), romány *Zloději*

zelených koní (2001,

Host), *Dobrodruzi*

hlavního proudu

(2002, Host) a *Selský*

baroko (2005, Host;

Magnesia Litera

za prózu) a novelu

Fotbalové deníky

(2007, Host).

Všechny uvedené
básně jsou součástí
sbírek *Měsíce* (1990)
a *Zelená pošta* (1993),
které knižně nevyšly.

Narození telete

Loužička krve rozmazaná
ve studené mlze
s rámusem budíku se urval den
z noční oblohy
brunátný vzteky
z ranního vstávání

surový pád na podlahu z betonu
a první nadechnutí
oči vyděšené životem
bolestí světla
ve žlutém smíchu stébel slámy
zástupy hubených voskovic
skřehotajících
na jeho počest

a Skopčák řek
pod vemem ho něčím po hlavě
ať se nemusí dívat na tenhle
zkrvvenej svět
Slepená srst pomalu osychala
drápalo se na nohy
a poprvé natáhlo hlavu
k matce

Léto

(reportáž)

třešně
kostel
pihy
bílá
úžeh
zelená pošta
trucování

zídka kašny
rozpálená
mýma
očima

Rybník Svět

Voda a voda
co zbývá
oplatkat slavnosti
na hrázi Světa pohladit
ty červené a fialové koně
zchvácené
a trochu vyhublé
nadějí

Sen o Jaroslavu Haškovi

Přes mé nabílené ráno
padl stín
štíhlé věže
stín přešlé noci

co jsem nezažil
to jsem si nevymyslel

pan Hašek seděl u piva
a stíny už si nakradly
v koutech z pavučin
pan Hašek seděl u stolu
smál se jen ústy
a pil jen očima
frajer

Dům U Bílé řepy

(pro podnájemníka V. Hraběte)

V tom šedesátém pátém roce
přinesl duben v zubech
mrtvé štěně

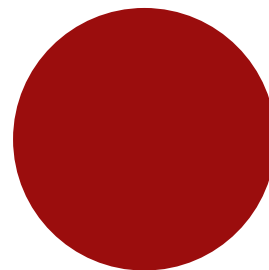
A než vyhrkly slzy
pár vteřin
bylo cítit duši
jazz
a svítiplyn

Solnice

(Č. B.)

Tváře zlodějů
bílé jak popel
turisté blednou
před tím přísným štítem

ta dvojice mě požádala
abych stiskl spoušť
až si stoupnou
před bílou zeď
danke
velká láska
je zvěčnící
nebo
odstřelí

Českobudějovická literární buňka - zleva stojící: David Jan Žák, Nicole Matěffy, Jan Cempírek; zleva sedící: Josef Vrba, Marcela Pátková, Lenka Linhartová, Jiří Hájiček

Kvítky na tubetějce

‘Všichni ti hodní lidé.

Mysleli to vážně, nebo se báli?

Možná jednou vnukové položí svým dědům i u nás tuto otázku – mysleli jste to s těmi komunisty vážně, nebo jste se jenom báli? Bude zajímavé počkat si na odpověď. Bude zajímavé sledovat, co si o svých skutečích myslí všichni ti hodní lidé, kteří nikdy nikomu neublížili. Ovšem také se nikdy za nic nebrali. Nikdy proti ničemu nepozvedli hlas. Nikdy se nebránili žádné křivdě.

Jenže všichni ti hodní lidé, ať to zní jakkoli tvrdě a paušálně, kteří od roku 1948 raději neprotestovali, protože kdo ví, co by kdyby, nesou samozřejmě také svou vinu. Vidět, že se u souseda vraždí (navíc ukrutně nespravedlivě), a mlčet k tomu, je také zločin.

A co víc, i mlčet byl na počátku 50. let problém, jak píše v nedávno vydaných pamětech novinář Stanislav Budín, sám předválečný komunista a celoživotní bolševik, i když ze strany v roce 1936 vyloučený – ještě v padesátých letech, a vlastně až do konce svých dnů držel linii strany, aby nezůstal stranou. Ono být mimo, vyčnívat, není problém.

I když bychom nechtěli jeho dětem nikterak škodit, máme za to, že jeho špatný rodinný život a vůbec jeho špatné chování může mít vliv i na jeho děti.

Nepohodlná ale je reakce okolí na ty, kteří jakkoli vyčnívají, a jenom málokdo se tou cestou dá a dokonce v ní najde zalíbení. Vyčnívat je riziko, a tak se všichni ti hodní lidé rozhodli plynout s davem.

Svébytným projevem takového plynutí se staly rezoluce a provolání, nejdříve dobrovolné, pak organizované, nakonec trapné. Začalo to ale opravdu nadšeně, nebyl v tom shonu a nadšení ani čas opravit po sobě chyby:

V Lamperticích dne 25. 2. 1948

R e s o l u c e

V á ž e n ý p a n e p r e s i d e n t e !

My hraničáři účastnění na veřejné schůzi v Lamperticích Vás zdravíme a prosíme abyste přijal demisi odstoupivších se ministru a umožnil předsedovy vlády Klementu Gotwaldovy sestavení vlády z těch kteří budou plniti úkoly na vládu kladené.

předseda v.r.

jednatel v.r.

pokladník v.r.

Odolejte takové výzvě... Za čtyři roky už to bylo jiné kafe:

*ZÁVODNÍ RADA VUD n.p. , DŮL ZDENĚK NEJEDLÝ
RTYNĚ V PODKRKONOŠÍ*

Ve Rtyni v Podkrkonoší dne 22. 11. 1952

Věc: Státní senát v P R A Z E , Pankrác.

Horníci, technici a všichni pracující dolu Zdeněk Nejedlý, n.p. ve Rtyni v Podkrkonoší, okres Trutnov, sešli se na celozávodní schůzi dne 22. listopadu 1952, aby vyjádřili svoji lásku ke Komunistické straně Československa a jejímu vůdci soudruhu Kl. Gottwaldovi a celé vládě.

Jsmo hluboce rozhořčeni nad spikleneckou bandou přísluhovačů západních imperialistů vedenou zločincem Slánským a jeho společníky, kteří usilovali o lidově-demokratické zřízení v naší vlasti a chtěli nás znovu převést do imperialistického tábora, znovu zavést vykořisťování člověka

člověkem a dáti znovu naše národní podniky fabrikantům, zavést nezaměstnanost.

Všichni pracující z našeho dolu žádají co nejtvrdší potrestání celého protistátního centra, vedeného zločincem Slánským a jeho bandou.

Čest práci!

Nutil ty lidi k tomu někdo? Nutil a nenutil. Nejít na schůzi nešlo, neposlat z ní rezoluci taky nešlo. Co v rezoluci bude, nikdo ale nediktoval, všichni věděli, co se čeká. Ještě horší to bylo v dalších letech – velcí „zločinci“ jako Slánský už byli „odhaleni“, teď se žádalo, aby každý okres, každá ves měla svého padoucha... Tady už nebylo třeba nikoho do něčeho nutit, taky všichni nepsali udání na své sousedy. Stačilo navodit tu správnou atmosféru a ti, na které takový nátlak funguje vždy, ... tak co? Selhali, nebo neselhali? No jak se to vezme. Každopádně sedli a psali:

Vážení soudruzi!

Zasílám Vám posudek na s. Ungra Karla.

Jmenovaný bydlí v Rožnově, Nerudova ulice a jest otcem 7 dětí, povahy jest nestálé, spíše hrubé, v zaměstnání není stálý a byl většinou propuštěn pro nekolektivní a hrubé jednání a špatnou pracovní morálku. Byl zapojen v masových složkách a to u Baráčníků a Požárníků v Rožnově, odkud musel býti vyloučen pro nečestné jednání. Často se opíjí a o rodinu se řádně nestará. Výchova a výživa dětí závisí pouze na jeho manželce, která se o děti pečlivě stará, Jeho poměr k dnešnímu zřízení je neujasněný a o veškeré dění se vůbec nezajímá.

I když bychom nechtěli jeho dětem nikterak škodit, máme za to, že jeho špatný rodinný život a vůbec jeho špatné chování může mít vliv i na jeho děti. Přijetí jeho syna Jiřího do vojenského učiliště vyjadřuje v tomto případě řádného a důkladného prošetření, protože kádr naší lidové demokratické armády má vycházet z rodin třídně uvědomělých a poctivých lidí. V nynější době pracuje Ungr Karel v Hořicích na Šu-

mavě, jako vedoucí hostince, ale dle doslechu i tam se u něho projevují finanční neshody.

Tento posudek dává uliční výbor KSČ Rožnov po dobrém uvážení, aniž bychom chtěli jeho dětem škodit, avšak v takovémto případě jest nutno zodpovědně vše uvážiti a napsati.

Bylo by správné vyžádati si další posudky na jmenovaného na jeho dřívějších pracovištích, mezi nimi i u CZV KSČ ČSD České Budějovice.

Se soudružským pozdravem

Za výbor UO KSČ – předseda

Nechceme nikomu škodit, ale škodíme, až se hory zelenají. Děti hospodského Ungra mohlo zachránit snad jenom to, že se podobný dopis dostal do rukou někoho uvážlivého, kdo jej hodil do koše. Evidentně se tak ale nestalo, protože dopis dodnes leží v trutnovském okresním archivu.

Přišla doba politického uvolnění, ale pořád byly na koni typy, které těšilo jiné kádrovat, poučovat, moralizovat a hlavně trestat.

Okresní výbor K S Č

T r u t n o v Vrchlabí, dne 17. 1. 1961

Věc: Udělení stranického trestu

Členská schůze naší organizace udělila na své schůzi dne 22. 11. 1960 člence s. Učíkové Jaroslavě, číslo str. legitimace 1163156 stranický trest – důtku.

Soudružka Učíková, jako soukromý zemědělec /14,5 ha/ byla již několikrát přesvědčována mnohými soudruhy k vstupu do JZD. Vždy však má různé výhrady, především osobní, proti některým nynějším členům JZD, datující se z doby, když byla členkou JZD, to jest do r. 1954. Obvykle přichází s novými argumenty.

V září, za nepřítomnosti starých členů JZD na členské schůzi opět vyjádřila různá obvinění vůči družstvu, na příklad že byli při vystupování z JZD poškozeni, že se nesprávně rozhodlo apod. Vzniklo proto toto usnesení, že výbor organizace na zvláštní své schůzi projedná tyto věci se soudružkou za účasti

předsedy JZD a potom dle výsledku, případně prokázání a dle jejich povahy učiní další uzávěr. Soudružka byla rovněž upozorněna, že jsou-li její upozornění opodstatněná, budou správným způsobem zhodnocena.

Na schůzi výboru soudružka nepřišla a to ani na další výborové a členské schůze, kam byla zvána osobně i písemně k projednání svých obvinění vůči družstevníkům. Některé věci, které mohl předseda JZD prokázat, mluví právě o opaku, proti tvrzení s. Učíkové.

Výbor organizace se několikrát jednáním s. Učíkové zabýval a došel k závěru a rovněž tak členská schůze, že s. Učíková jedná vůči své stranické organizaci nezodpovědně a neupřímně, nechce stát za svým prohlášením a nechce jeho řádné projednání.

Při svém rozhodnutí o udělení důtky bylo vzato v úvahu i to, že delší čas neměla v pořádku příspěvkové známky, členské schůze navštěvuje špatně a při návštěvách některých soudruhů agitátorů bylo s nimi hrubě jednáno se strany jejího manžela /dříve člena strany, který však straně legitimaci vrátil/, což neměla s. Učíková jako členka připustit.

Když se podařilo s. Učíkovou dostat do výborové schůze dne 6.12.1960 k projednání udělené důtky, nechala zde stranickou legitimaci a prohlásila – nikam mě netahejte, nikam vám nepůjdu. Tato věc bude dále projednávána výborem a členskou schůzí.

Čest práci!

Možná jednou i u nás vnukové položí svým dědům otázku: A tohle všechno jste mysleli vážně? Odpověď ano není ještě ta nejhorší. Alespoň co se týče charakteru.

Že jsme dnes byli tvrdí? Že taková byla doba a kdo ví, jak bychom se v ní chovali my? Že jsme přehnaní moralisti, že kážeme a kdo ví, jak bychom se my sami na jejich místě chovali? Možná, nebo spíše jistě, nad takovými dopisy snad ale nelze klást ani jiné otázky, než jaké jsme dnes kladli my...

Připravil

Martin Groman

Strž (velký recenzní prostředek)

V první polovině, kdy si postavy
na plátně i my

jako diváci
v sále myslíme,

že jde vlastně jen o divadlo,

hrají podle toho i herci a herečky, teprve

s postupující stopáží nastupuje film.

Všichni jsme Karamazovi

Když si vezmete do ruky Annu Kareninu Lva Nikolajeviče Tolstého a Bratry Karamazovy Fjodora Michajloviče Dostojevského, zásadní romány dvou zásadních ruských autorů, kteří dokázali porozumět (nejen) ruské duši tak dobře, že se o nich ví po celém světě, když tyto dvě knihy otevřete a začnete se, narazíte mezi nimi na jeden zásadní rozdíl. Dostojevskij je chirurg, kdežto Tolstoj psycholog. Zatímco druhý zmiňovaný dovede vystavět ve čtenáři emoce, umně s nimi pracuje, vyvolává očekávání, radost, smutek a zklamání, v jeho románu je vidět, že počítá se čtenářem a už na druhý pohled zřejmými postupy s ním manipuluje, Dostojevskij tohle nedělá. Ten na stůl před sebe položí pár postav (nebo možná spíše živých lidí), vezme pero (nebo možná skalpel), rozpáře je a začne se přehrabovat v jejich duších. Tady vládne chirurgická ocel, na první pohled tak neosobní. Ale jen na ten první! Protože když si uvědomíte to, že skalpelem vždy proniknete hlouběji než slovy a že tady jde o život už v první instanci, oceníte Dostojevského velikost i velikost Bratrů Karamazových. Ocenit ji jistě dokáže i český režisér Petr Zelenka, a asi i proto si vybral divadelní adaptaci Evalda Schorma, jež se už několik let hraje v Dejvickém divadle, za jádro svého nového filmu.

Zelenka se tak rozhodl pokračovat ve svém hledání toho „něčeho“ v člověku, které započalo už jeho druhým celovečerním filmem Knoflíkáři, výrazným motivem bylo v Roku ďábla a v trochu středněproudé verzi i v Příbězích obyčejného šílenství.

Zásadní otázkou u Zelenkova nového snímku bylo, jestli dokáže převést Schormova Dostojevského do filmu, to znamená nejen zahrát před kamerou divadlo, natočit představení, ale stvořit plnokrevné kinematografické dílo. Zelenka se o to pokusil tím, že ono divadelní představení opatřil atraktivními kulisami vysloužilé továrny, zasadil je do Polska (ne, Polsko tady není ze stejných, ryze fi-

nančně-koprodukčních důvodů jako Německo ve Vesnickém učiteli) a nechal herce a herečky pronášet repliky místním dělníkům. To by ale bylo málo, jen obestavět příběh nestačí, Zelenka musel nechat své kulisy hrát, film musel být o nich stejně jako o Dostojevském. A režisér na to šel chytře, z továrny je ocelárna (ano, ocel!) a z ocelárny peklo, jehož hákům nakonec neunikne nikdo z Karamazovů. Z místního údržbáře se stala nenápadná a pasivní, ale přesto hlavní postava. A z obyčejné divadelní zkoušky boj o život. Zelenka se pokusil Dostojevského „dopsat“, nebo spíš „dotočit“, nedokázal to sice tak, že by jeho části byly od těch Dostojevského nerozeznatelné, na to přece jenom nemá, ale to neznamená, že by neuspěl.

Další, s čím se musel při adaptaci Zelenka vypořádat, je divadelní herectví. V tomto boji měl malou výhodu, Dejvické divadlo, které takřka kompletně po vzoru původního představení obstaralo obsazení, je velmi komorní, s malým jevištěm a blízkým hledištěm. Je to divadlo, ve kterém se hraje snad nejvíce filmově. Herci nemusí přehánět grimasy ani protahovat gesta, mohou zůstat civilními. Přesto Zelenku nenechal rozpor onoho (byť lehce) divadelního a filmového herectví v klidu. A poradil si skvěle, udělal z rozporu přednost. V první polovině, kdy si postavy na plátně i my jako diváci v sále myslíme, že jde vlastně jen o divadlo, hrají podle toho i herci a herečky, teprve s postupující stopáží nastupuje film. Tímto obratným manévrem dosáhl i postupného stírání rozdílů mezi civilní a divadelní podobou postav a mohl si tak podtrhnout i slogan celého filmu: Všichni jsme Karamazovi.

Samozřejmě by tento Zelenkův záměr nevyšel bez opory v hereckém kolektivu. Beze zbytku splnili náročné herecké úkoly Ivan Trojan (starý Karamazov), David Novotný (Dmitrij), Martin Myšička (Aljoša). A ještě je překročil vynikající Igor Chmela jako Ivan. Bohužel trochu pozadu zůstaly obě dámy, jak Michaela Badinková, tak především Lenka Krobotová, která bohužel nepřehrává jen v televizních reklamách.

Ještě v jednom je z hlediska hereckého tento film výjimečný. Nejenže herci povolili Zelenkovi dát postavám ve filmu svá jména, ale nechali ho sáhnout i do „vlastních“ charakterů. A tak je David Novotný v podání Davida Novotného svému Dmitriji Karamazovi nečekaně blízký. A i tady se rozdíl mezi hercem a postavou v závěru úplně stírá.

Znalcům literární verze ale samozřejmě bude pár rozměrů ve filmu chybět. Jde to na vrub už Schormovi, který pro divadlo seskrtal Dostojevského román na filozofické drama ze soudní síně, při němž jsou bratři zredukováni jen na základní principy jako vášeň, ateismus, víra, najednou není pitváno tělo celé, ale jen mozek a srdce. Pro film, a ostatně ani divadlo, však jiná cesta není. Je ale sympatické, že přesto některé drobnosti typické pro Dostojevského spisovatele zůstaly. Pozorný čtenář a divák tak nalezne třeba odkaz na šikmé sluneční paprsky, tak typický artefakt románů ruského spisovatele.

Před Karamazovými se o Zelenkovi a jeho filmech nezávisle na sobě tvrdily dvě věci: že vizuálně na své generační soupeřníky (např. Davida Ondříčka) nemá a že těžší zejména ze svého specificky černohumorného pohledu na svět, který už dokonce dostal přívlastek „zelenkovský“. Obě tyto teze se režisér pokusil v Karamazových popřít. Zatímco u druhé se mu to podařilo takřka totálně, ustoupil Dostojevskému a nechal se vést jeho rukou (a jeho skalpelem), tu první, slabší práci s kamerou, se pokusil oblafnout už zmiňovaným atraktivním prostředím. Tady naopak uspěl jen částečně. Člověk se nějak nemůže zbavit pocitu, že by to občas šlo nasnímat o něco lépe.

Přesto jsou Karamazovi filmem, jaký tady už dlouho nebyl, filmem, který ví, co chce a jak na to.

Zbyněk Vlasák

Karamazovi. ČR/Polsko, 2008. Režie Petr Zelenka

S
pro

Z deníku kavárenské povalečky

byčejně mě na kulturu moc neužije. Upřímně řečeno jsem líná. Na výstavách se musí stát, což se nelíbí mým zádům, vytvarovaným podle opěrátek židlí a křesel v oblíbených podnikcích, kde víceméně praktikuji svá studia, a umělecká díla se táhnou přes spousty místností, takže i urputnější milovník umění než já ztrácí koncentraci a dostává hlad, případně, a to častěji, žízeň. Víno se nepodává jinde než na vernisážích a při jeho konzumaci se také stojí, což znesnadňuje prodíráni se davem a ochutnávání dortů a slaných tyčinek. Přitom mám umění velmi ráda – ideálně visí-li obrazy v kavárně, kde je možnost se na otočné židli pěkně protočit dokola a obsáhnout pohledem všechny exponáty. Tuhle mi ale povídal kamarád, že v Muzeu hlavního města Prahy se pořá-

dá výstava, kterou bych neměla zmeškat, a že se na ni možná i stihnu vykopat od šálku dobrého čaje či dvojky vína, jelikož trvá až do 31. 8. 2008. Ironicky jsem se optala, jaké tam nalévají víno. Odpověď zněla, že vynikající, stejně jako kávu nebo horkou čokoládu. Tohle už stálo za prověření. Pohodlí sálalo už jen ze jména výstavy, tak jsem tedy vyrazila. Jelikož jsem ale pečlivá novinářka, nastudovala jsem si předtím o svém oblíbeném předmětu, který snad již brzy bude adekvátně hodnocen a počítán do nároku na stipendium (ono víno něco stojí), totiž kavárenském povalečství, obsáhla historická data. Tak tedy: Do kavárny se v první polovině 20. století v Čechách nechodilo jen za účelem randění, záškoláctví

II. VYDÁNÍ.

J. SUCHÁNEK - KAVÁRNA „ARCO“ - PRAHA

3 TELEFONY 1155 - 5515 - 7952

Heslo: Odsítnit, odblíbnout a po-člověčit.

Rady a pokyny

pro válečné a poválečné »kvaltovní« zbohatlíky a různé jiné nemrav.

1. Nesluší se v kavárně česat vlasy, možno tak učiniti doma neb u holíče.
2. Střínatí sobě nehty v kavárně u stolu jest nejméně řečeno svinstvo, poněvadž nehet může lehkou někomu padnouti do kávy.
3. Vymačkávání uhrů neb jiné čištění pleti jest nemrav.
4. Spátí v kavárně za bílého dne v okně jest nesmysl a jest žádoucí, aby se spáček zůstal u bot, poněvadž si jinak neodpočine. (Nemá-li kavárník concessi na hotel, jest trestán.)
5. Příliš hlasité čištění nosu (na způsob lesního rohu) se v kavárně netrpí, možno tak učiniti v maštalí, kde jest lepší akustika, neb v Příbrami a okolí.
6. Přijde-li host do kavárny bez límce i vázanky, obrať se laskavě na vrchního, který mu obě zapůjčí. Sáček, ve kterém se nalézá límec i vázanka, nese nápis: K laskavému bezplatnému použití. (Sáček bez nápisu odmítněte co padělek.)
7. Pískatí v kavárně není dovoleno, nutno je přinést si povolení od Syndikátu ševcovských učňů, který v této věci má monopol.
8. Kořálům se vůbec neservíruje.
9. Slečny „Vábenky“ musejí býti slušně oblečeny, slušně se chovaty a nesmějí v okně kouřiti.
10. Deštníky, hole, kuřty a mokré šaty se na mokaetová křesla neb pohovky nekladou; co jest možně ve vlaku, nesmí býti u mne.
11. Nošení zapáchajících jídel do kavárny, jako sýra, slaněček, tresky, se netrpí; kde se co koupí, tam se to má snísti.
12. Fackovat a rvát se se netrpí, možno tak učiniti buď na dvoře, neb ve sklepě. Účastníci, přihlaste se u Staré paní na klosetu, která případný příděl, bejkovce i klacky, obstará.
13. Různí jiní váleční i pováleční kvaltovní zbohatlíci musí slušně seděti, ne se na židli houpat neb se roztáhnout, takže kolemjdoucí nemůže projíti, nesmějí fvat od stolu ke stolu, vyhrožovat fackami. Jest nanejvýš nutno věděti, že jest již 4letá válka za námi a že jest nejvýše potřebno se odklakovat a odsítnit a slušně se chovat jako dříve, aby cizinci, kteří kavárnu moji navštíví (vzhledem k tomu, že jest to u dráhy, jest jich dosti) viděli, že jsme zase lidé a ne dobytč!
14. Vidí-li okoljdoucí, že v kavárně sedí host s kloboukem na hlavě, oblečen v kožichu neb zimníku s dýmku v ústech a sukovici v ruce, myslí, že se v této místnosti netopí a že to vůbec nějaká kořálna, kde všelijací domácí i přespolní halamové se roztahují a jde jinam, čímž kavárník jest poškozen.
15. Sedatí na stůl a dávatí zablácenou obuv na židli jest veliký nezpůsob; tento zvyk mají většinou lidé, kteří ve válce měli úplavici a celé dny proseděli na latryně a nyní si to nemohou odvyknouti.
16. Přijde-li milence s dívkou, nesedejte u okna a nesedejte jeden druhému na klíně; možno tak učiniti na mezi, jakmile se oteplí, ne však v kavárně.

Nyní vyjednávám s náramným hostem, který jednou týdně obšťastní moji kavárnu a pro něhož platí bod 14. mých pokynů. Začátkem února t. r. přišel týž bez kravaty a límce; když mu bylo obě vrchním číšníkem dle bodu 6. nabídnuto, odmítl. Jeden z jeho spolustolovníků k tomu dodal: »I nechte to, on na to není zvyklý, on doma nosí povřísko.«

17. Dívky s rozházenou minulostí i kudrnatou přítomností, nekuřte v okně neb to vzbuzuje u okoljdoucích pohoršení; možno si však zakouřiti na klosetu.

18. Obeccenstvo, přicházející časně ráno z různých zábavních místností, nesmí své hodinové manžetky objímat, ústenkovat, neb jiným nápadným způsobem dávat na jevo své mecenášství. Musí slušně sedět (ne jako v chambru se rozčapnout), ne polo leže, polo sedě, musí činit rozdí, kde se nalézá; netrpím ve své místnosti žádnou frajeřinu ani spání v kavárně. Vydávati se musí každý tam, kde se rozdováděl. Do 8 hodin ráno se těmto lidem žádné likéry neservírují! Mám k dispozici tři muže, kteří ve 12 hodin v noci přijdou do obchodu a do rána čistí kavárnu; ti v pádu potřeby zakročí s bejkovci; (vzorek možno vidět v šatně). „Jeden z nich je z Podola, ten obzvlášť se vyzná.“ Seznam vyhozených bude v gardrobě k vidění. Zmínění tři muži v pádu potřeby zakročí a vyhodí delikventa buďto zadem, nebo předem, podle hodnosti. (Fotografie těchto mužů v plné výzbroji na požádání se předloží.)

19. Hlasitý smích dříve a různé jiné klackovitosti našeho zlatého potěru se netrpí a vůbec o neslušné hosty nestojím.

20. Vodení malých dětí v neděli do kavárny jest nemoudré. Děti běhají sem a tam a není vyloučen úraz se strany posluhujícího personálu. Kavárenský kout rozhodně nedělá dítěti dobře. Jedna hodina v kavárně stačí pro dítě, ale celé odpoledne v tom kouř sedět, myslím, že pro dítě není správné.

21. Pokoutní prodej ponožek, bot, bičů, dravého ptactva postříleného ve výrovně a kradených předmětů z různých konkursních podstat se v kavárně netrpí. Každý řádný obchodník musí mít svůj kram neb kancelář a prodávati svůj výrobek, kde se patří.

22. Vytrhování listů z novin jest zcela sprostá krádež a dám pachatele při dopadení policejné zjištit. Upozorní-li mne někdo z P. T. hostů neb z personálu, že někdo vytrhl nějaký list z novin, obdrží 100 Kč odměny v případě, že proti pachateli budu moci soudně zakročit.

23. Reservuji pro další „demokratické“ nepřístojnosti, nemravnosti a hulvátství.

Osoby trpící zde uvedenými nemravami se co nejzdvoleji žádají, by moji kavárnu nenavštěvovaly.

Některým obzvlášť vynikajícím nezpůsobům jsem ochoten dáti i větší peněžní obdytné, když se mně reversem zavážou, že nebudou závod můj navštěvovati.

Pan W., host z herny, obdržel 500 Kč.

Pan H., host čítrný, obdržel 1000—.

Potvrzení mám k nahlédnutí.

Kavárna a restaurace »Arco« Praha.**Telefony: 21.126, 27.978. — Meziměstský 55.515.****DĚTI**

nepatří do kavárny; jsou-li však již v kavárně, musí se slušně chovat. Nechovají-li se slušně, nemohou za to děti, ale rodiče, kteří je řádně nevychovali. Nevychovaní rodiče nepatří do kavárny.

J. Suchánek.

nebo nezávazného pokecu, nýbrž také pracovat, psát, sbírat informace o bezprostředním dění okolo či v daleké cizině. Stejně důležité jako dobrá káva bylo aktuální čtivo. Bez kaváren si lze jen těžko představit Prahu před druhou světovou válkou. Pánem v kavárně byl kavárník, z nichž někteří byli figurkami opravdu svéráznými, jak to dokumentují například dále zmíněné zásady kavárníka z Arca, který měl zvláště spadené na milence, kterým bylo v kavárně například zakázáno „ústnat se“, nebo vyzývavě oblečené unuděné slečinky, které měly do slova zakázáno „seděti ve výloze a vábiti okolojdoucím vyzývavými pohledy“. Typická prvorepubliková kavárna měla velká okna, takzvané „výlohy“, kulaté malé stolky a scházívala se v ní často elita literární, novinářská i podnikatelská. Mezi pravidelné návštěvníky kaváren patřili lidé zvukných jmen, jako třeba Vítězslav Nezval, Jaroslav Seifert, Karel Teige, Toyen, bratři Čapkovi, Karel Poláček, Viktor Dyk, Eduard Bass, Jaroslav Hašek, Milena Jesenská, Franz Kafka nebo Egon Erwin Kisch, a podobně se tak na tvorbě kavárenského feno-

ménu, který se stal nedílnou součástí naší kulturní tradice. Inspirací pro pražské kavárny byly podobné podniky ve Vídni, Paříži a Berlíně. Mezi nejslavnější pražské podniky patřily například kavárna Slavia, dnešní snobský podnik, Unionka, nedávno zavřené Arco, Louvre na Národní třídě... Zlatou éru pražského kavárenství představovalo období konce rakouského mocnářství a první republiky. Dochovaly se mistrovské novinové články, literární i výtvarná díla vzniklá v kavárnách nebo inspirovaná jejich prostředím.

Zajímalo mě velice, jak bude taková výstava pojata, a byla jsem velmi překvapena – pestrá mozaika informací, obrazů, instalací, věcí zbylých po kavárnících a map doplněná skutečnou fungující kavárnou s opravdu dobrým sortimentem mě docela potěšila. Mezi moje favority patří interaktivní mapa kaváren – stačí zmáčknout tlačítko, a na mapě Prahy se vám objeví světlíčko na místě, kde kdysi vybraná kavárna stávala. A to není všechno! Nemusíte namáhat oči, beztak zkažené z přítmi oblíbených podniků, žádným zdlouhavým čtením in-

formací, prostě zdvihnete stylové telefonní sluchátko, vytočíte číslo kavárny a necháte si o ní příjemným hlasem povyprávět!

Dalším hitem byly samozřejmě obrazy, zejména jsem se zamilovala do známého Pi-jáka absintu od Viktora Olivy, ovšem jednoznačně u mě zvítězil soubor zásad z Arka, které dával dohromady jeho zoufalý kavárník. Citovat zde nebudu, to byste přišli o zlatý hřeb výstavy, ale opravdu stojí za přečtení. I když vlastně... zlatý hřeb... pro někoho z podobného těsta jako já to nejspíš bude něco dobrého ve stylové kavárničce za zvuků piana.

Někoho možná výstava zklame. Není výstavou v pravém slova smyslu, uměleckých děl tam naleznete pouze několik. Tak akorát, aby nás, lenochy, neunavila. Milovníci kaváren se však rozhodně nudit nebudou.

Tereza Švejdvová

Výstava Pražské kavárny a jejich svět, Muzeum hlavního města Prahy do 31. srpna 2008 v sále č. 3 a 4.

Deset básní

Deset vět

o Marcelle Pátkové:

Marcela Pátková je Beran.

Dokáže číst mezi řádky, v básních i v lidech.

Důvěřuje Osudu, i když to spolu neměli vždycky jednoduché.

3

Kráčí v ní muž i žena, její klady jsou zároveň záporny a naopak.

4

S Vladimírem Holanem si rozumí líp než většina ostatních lidí.

5

Slova jako Zrození, Smrt, Víra nebo Láska jsou pro ni stejně samozřejmá jako pro třeba zubní kartáček.

6

Ráno cvičí, do práce jezdí na kole a doma má strakatého králíka.

7

Bojovala sama se sebou a vyhrála.

8

Je skromná, i těchhle deset vět se bude ostýchat přijmout.

9

„Jsem opilá těmi verši z jiného světa... snad to byla věta poslední, snad to byla jenom věta.“

10

Deset básní Marcely Pátkové:

Ranní procházka

Sotva si vyjdu před branku,
uvidím tisíc beráneků.

Po nebi plují vesele,
sedí prý na nich andělé.

Psa, který dělá neplechu,
vytáhnu z jeho pelechu.

Pojď, proběhnem se, Oříšku,
skáčou ti blechy z kožíšku.

Až kukulinka zavolá,
zatočíme se dokola.

(Nechvátal, František: V mámině náručí. Albatros, Praha 1986.)

1

š k

Kampak?

Trhnutím končící opony
jdou loutky do sebe
a také náš duch už není pro možnosti
a jenom nicota je zase taková,
jaká byla předtím... Ano,
ale i ona, kampak se poděla?...

(Holan, Vladimír: Na sotnách. Československý spisovatel, Praha 1967.)

2

právě

to co bys chtěl
nechtěj: je mnoho věcí
které se budou dít
i bez tebe: stačí
že tě jednou najdou
lapajícího po dechu
zklidni se
ne jako vítr
před bouří: jako nebe
když do jeho boku
dokrvava rozervaného
zapadá slunce: bolest
je rubem bytí
jehož lícem je život
plný bolesti

(29. 1. 2001)

(Gold, Jiří: ...in vento scribere. Concordia, Praha 2004.)

3

Šepot

Teď přihořívá
příliš podrobný čas
za zavřenými okny,
neboť Jenž jsi tu bydlel, minul jsi nás,
abys poodešel do bezmoci,
potichu se rýmující s šepky naší noci.
Dobrá lidská pohádka vyroste pouze z jádra
dobré lidské bázně.
Kdo? Kdo zde ještě nebyl podroben
a obtížen?
Nejsem už slast,
nejsem vůle, nejsem um,
nejsem víc než slza a smích,
ledu i ohni vydán pro marnou vzpouru
Andělů Moci,
ohni ve svých prázdných,
prázdných dlaních.
Ticho v mé krvi přihořívá
a stárne,
na mých bělmech žlutaví do mé věčnosti.

4

A jak pálí rty,
dokud se neujmou šepem
lidské modlitby.

(Švanda, Pavel: Na obou březích. Atlantis, Brno 1996.)

***

Horní Žandov, 3. 1. 1999, 9.30 hod

5

V noci smrt mě škubala
černý hranostaj hryzal do srdce
oknem stará hrušeň zírала
a šila z proutí střevíce
do hrobu.
Ještě tu jsem ještě vás vidím
čaj srkám v posteli
sic tomu nevěřím že stále žiji
že po neděli přijde zase pondělí
sic tomu nevěřím ale pořád piji
z prázdného hrnku a ležím v útlém bednění
koukám, na nohách mám boty
z divného proutění.

(Doležal, Miloš: Čas dýmu. Atlantis, Brno 2003.)

Smutná neděle

Je tak smutno a šero,
i pes loudí o mou přízeň,
Jana a Matyáš odjeli do Slezska;
hledám, čím bych se zabavil;
jako dalších deset tisíc v tomhle městě,
čtu si v telefonních číslech.
Někteří jdou z návštěv,
těch je málo,
nesou si buchty v míse.

6

Do listopadu schoulení holubi

sedí tak opuštěně na protější střeše,
stmívá se,
modrá světla v oknech,
ale nesvítí se.

(Děžinský, Milan: Přízraky. Host, Brno 2007.)

***

Někde mezi tichem a tichem
je natažen vlas.
Jen jedné z mnoha žen.
Ta žena je čas.

A češe si vlasy
hřebenem z hvězd.
A ty, které vyčeše,
už nejdou splést.

My po těch vlasech
přejdeme most.
Už nemáme kosti
– jen obratnost.

A ony mosty
jsou z našich jmen.
Zatímco sami
kdo jsme jen hádáme.

(Puršl, Ladislav: Paměť vody. Malvern, Praha 2004.)

Nevím

Tisíc benefičních žen
přišlo prodat svoje živá
ňadra
umírajícím starcům
na lůžkách sanatorií:
kojily je

do
svítání

Pak starci zemřeli
ženy nevím

(Ryčl, Václav: Život je hrozný společník. Petrov, Brno 2004.)

Ale

Bůh smíchu a písni už dávno
zavřel za sebou věčnost.
Od těch dob jenom někdy
zazní v nás ubývající vzpomínka.
Ale jenom bolest od těch dob
nikdy nepřichází v životní velikosti,
je vždycky větší člověka,
a přece se musí vejít do jeho srdce...

(Holan, Vladimír: Bolest. Československý spisovatel, Praha 1965.)

Večer

Co je to za večer, když náhle připomene
odstup od sochy, spíše krotký
a zavede nás v bezejmenné
pohyby samochodky?

Jakoby pud, jenž prohloubil
touhu po blízké dálce...
neopakovatelné slil
v kovy na fialce...

Nebo jen učekal mrtvo učekání
jak by ponenáhlu znělo,
jak ponenáhlu zní...

(Weihäupl, Lukáš: léto 2007)

***

Polámaná přátelství,
příkrá zeď,
ptáci šílení pláčem chroniků,
padání mokrých listů
na hlavu obsedanta,
vyčpělá měď kostela,
bezešvých úzkostí daň za to přilehlé,
zpožděná břemena dlouholetých nadějí,
Bohnice.

Popravčí lítostí nakročen alejí
k mostu sebevraha.
Rozděl vinu na tři díly,
pomyje různověké ctižádosti,
puklých vředů zbytnělé tvary.
Odeber sobě, co ti patří,
vyjít ven
musíš nahá.

(Pátková, Marcela: rukopis Zpívat bláznům, srpen 2007.)

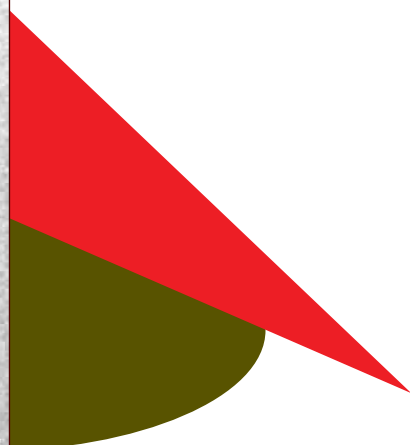
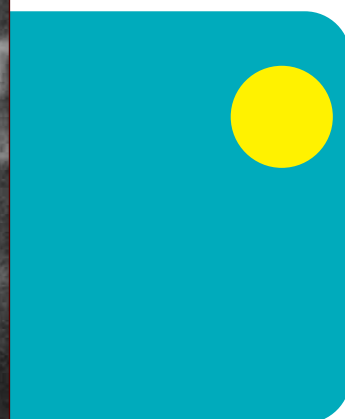
Přízraky:

Psychedelická fotoreportáž z Magnésie Litery

Petra Soukupová

Halina Pawłowska a Jan Burian

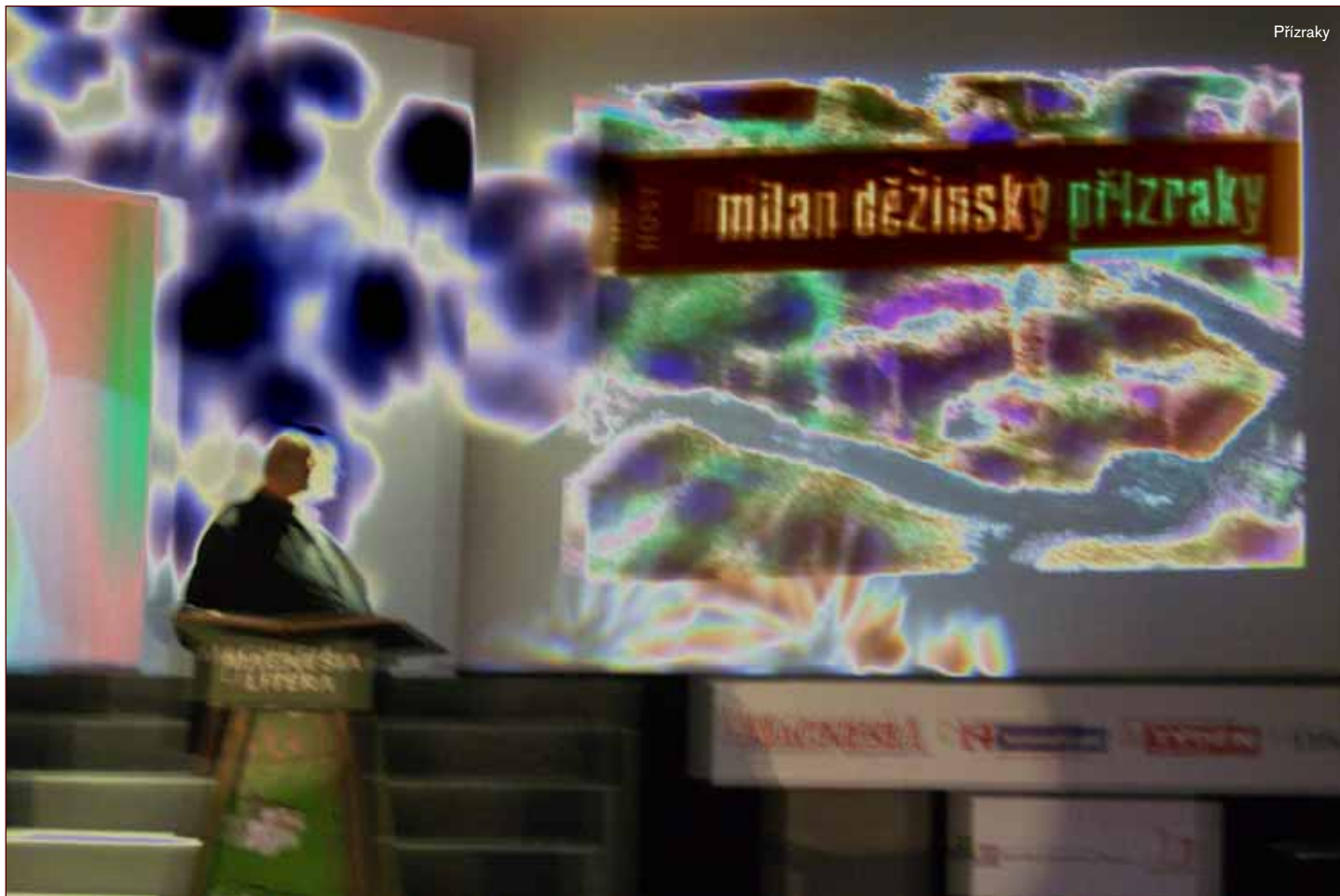

K moři

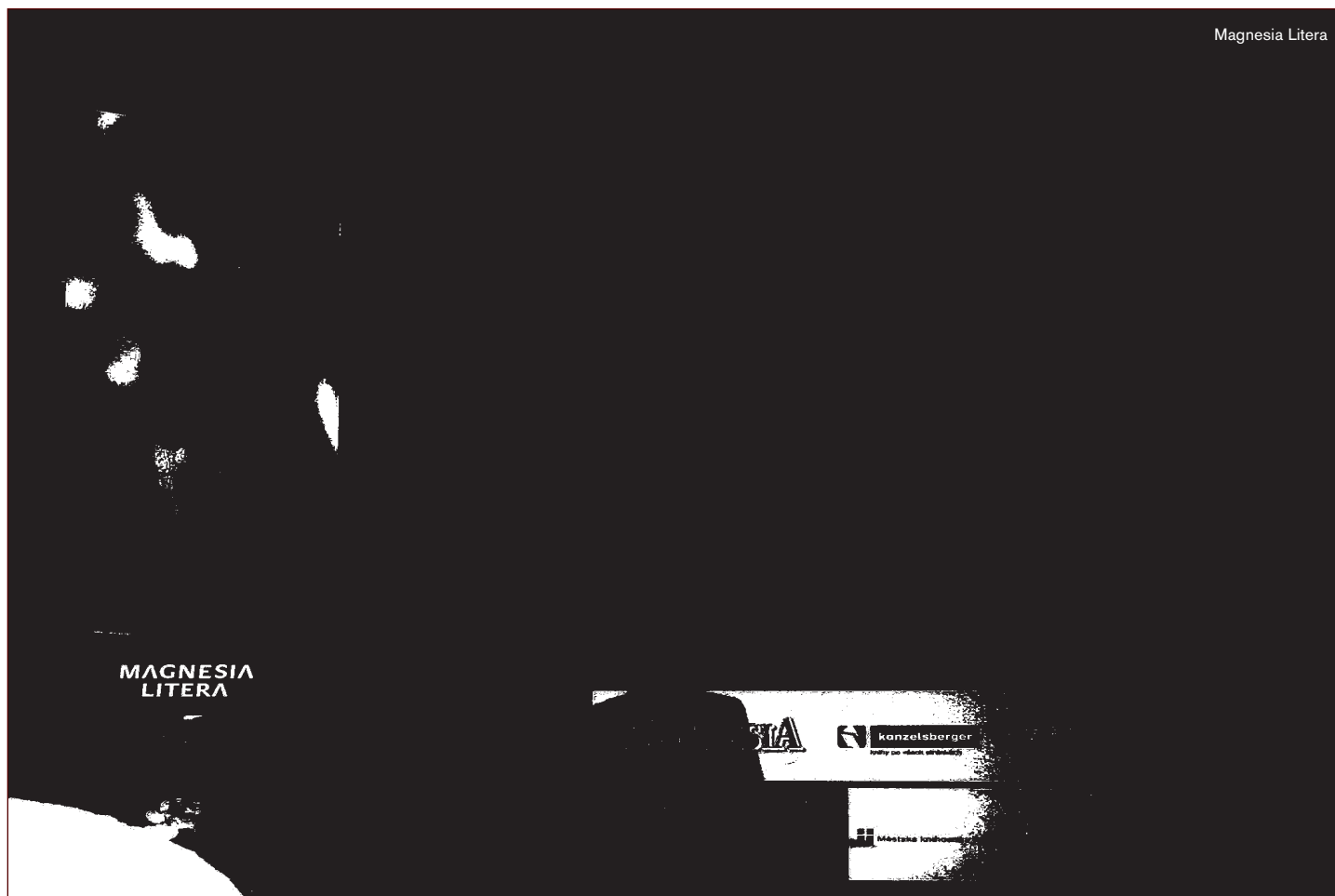

Přízraky

Listování

Magnesia Litera

Jan Burian

Dan Bárta

Připravili
Barbora
F. Karásková
a **Štěpán**
Kučera

Mediální (po)věstník

Internetě, internete, řekni mi...

Tak pozor: Odborníci odborníků odhalili další důsledek stále se rozpínajícího webu 2.0. Podle nich už tedy „na síti“ nejenom žijeme svůj druhý život, ale také si tam vytváříme svou vlastní identitu. Dřív nás (rozuměj lidské jedince) formovala práce, rodina, náboženství. Mravní zákon v nás, aj možná ty hvězdy nad hlavou. Identita byla neměnná, prostě byla. A dneska? Kdeže loňské sněhy jsou; tradice v háji, s ní i poslední zbytky stálosti a plazmoidní virtualita obaluje mozkové vrásky svým slizem čím dál tím víc. Prý nás už tak moc nezajímá „kdo jsme?“, ale spíš „kým bychom chtěli být?“. Chceme být respektováni. Oceňováni. A role hrané v mantinelech webu 2.0 nás ovlivňují natolik, že je pak vnímáme jako součást sebe sama v reálu (portál Spiegel.de). A co z toho všeho? Hlavně marketingoví specialisti si musejí lámat kebulky, jak spotřebitelům nejenom dostat značku do povědomí, ale jak ji také interaktivně spojit s jejich životem a identitou.

Pod čarou: Ještě že ten web máme! Třikrát sláva osvětlenému chumlu binárních nul a jedniček! Vždyť co bychom si jinak bez něj sami se sebou počali? Pomalu bychom ani nevěděli, kdo jsme a čím jsme, nemluvě o jeho blahosklonnosti jakž takž udržovat při životě skomírající mezilidskou komunikaci. Lidi si přes net povídají, randí, vaří, vzájemně si radí a doporučují, scházejí se a rozcházejí a vůbec bůhví co všechno tam provádějí. Studentům ekonomických oborů se navíc rozšířila nabídka kurzů o řízení všeho možného (management podniku, krize, zábavy nebo úspěchu) o řízení identity ostatních. Jak asi bu-

dou vypadat k předmětu management identity skripta? A jak budou vypadat jeho absolventi? A jak budeme vypadat my, až se na nás tyhle „identické kobylky“ vrhnou? Tfuťtajbl. Jak nás to babička tenkrát učila? Andělíčku, můj strážníčku ...

Zvířátka nejlepší reklamou

Po drobném mediálním handrkování (protože každá mediálně protřesená tahanice je v dnešní době přebytku a nadbytku, nabytku i dobytku nespornou výhodou) se do našeho povědomí vrací stará známá pražská zoo. Na zvířátka v klecích, akváriích a teráriích tentokrát nelákají jejich uměleckými tahy načtrnuté podobizny, ale přímo ona sama (zvířátka). Tučňák, želva, chameleon či dikobraz jsou někteří z protagonistů nové kampaně, která má přilákat lidi a vylákat z jejich kapsy či kreditky pomoc v podobě finanční podpory volně žijících zvířat (portál Novinky.cz). Zbrusu nové spoty by se měly objevit v tele-bedně, v kině a v nových zoo-busech, po netu samozřejmě kolovaly už dávno.

Zvířátkoví aktivisté však můžou klído zůstat doma, žádné týrání čtyřnohých či ploutvononých kamarádů před kamerou se nekonalo. „Zvířata do spotů jsme vybírali tak, aby byla schopna si stoupnout bez způsobení si nějaké újmy před kameru a nechala se natočit,“ nechal se slyšet ředitel pražské zoo Petr Fejk. Nutno uznat, že nerozhodný pajdavý tučňák (který je mimochodem podle Fejka nejpozorovanější, a tudíž nejoblíbenější zvířenou vůbec) nebo líný chameleon s otáčivýma kukadlama jak Hurvajz jsou prostě neodolatelní a každý, kdo má jen trochu zvířátka rád, se za nimi na ten kopec do trojské zoo vyhrabe. A o to přece jde.

Pod čarou: on ten ředitel zvířátkárny moc dobře ví jak na to; ne nadarmo se stal manažerem roku 2005 a marketérem roku 2006. A vymyslel to opravdu dokonale: Nejlepší reklamou na zvířata jsou podle něj... hádejte... no jasně, zvířata sama. Škoda jen, že mu tenhle objev nějaký ten rok trval. Ale mezi námi: Něco na tom bude. Ve věku, kdy jsem za sebou ještě tahala dřevěného kačera značky JAS z jihočeské Stráže nad Nežárkou, dostali mí rodičové ten skvělý nápad zakrýt plechová dvířka k vodoměru na toaletě plakátem s liškou z chomutovské zoo. Protože zvířátko na mě svoje zoubky cenilo pokaždé, jakmile se otevřely dveře na toaletu, a protože se mi ty zoubky pranic nelíbily, chomutovské zoo zhmotnělo do podoby tohoto zvířátka se mi do dětského mozku zavrtalo tak hluboko, že jsem několik let nebyla schopná dojít si na toaletu normálně, přímo hled, stranou ni krok. Místo toho jsem na onu místnost pokaždé couvala, ani si nerozsvítila a na prkýnko usedala potmě a po paměti. Tak velký byl z mé strany respekt z chlupatého chomutovského čumáku. Takže zvířátko jako reklama na propagaci pražského zoo si zaslouží potlesk, zdají se být správným krokem (vpřed). A já jen doufám v osvícenost a soudnost současných rodičovstev, která si snad podobné obrázkové seance na toaletách pro své ratolesti odpustí.

Recenzenti všech médií, spojte se!

Jedna interaktivní hned na začátek: Kdy jste si naposled přečetli nějakou dobrou a kvalitní knižní recenzi? Ruku na srdce a srdce na jazyk – no? Ale zase na druhou stranu: Ono by se možná chtělo číst, ale není co (mluvíme-li skutečně o knižních

recenzích kvalitních). Jiří G. Růžička si v rubrice „přešlap“ (A2 Kulturní týdeník, 12/2008) všiml, že navzdory stoupajícímu počtu vytištěných knih klesá počet čtenářů. A protože není koho na nové knihy upozorňovat, stále se zmenšuje také prostor věnovaný recenzím knih. Kdo by to vůbec četl! Navíc i u knih jako by platilo staré známé Dobré zboží se chválí samo. Holt, šeptanda (občas mediálně hodně hlasitá, např. v případě knih Harryho Pottera) má chtě-nechtě sílu jako pár volů. V zahraňčích jsou podle Růžičky recenze na literárních blozích nebo knižních fórech, výjimkou nejsou ani televizní pořady. A Čechy? Škoda slov; tištěná média se prý ještě jakž takž drží nad vodou, i když se už vytahují na špičky a těžce lapají po vzduchu (to jak jim editoři pořad seškrtávají počet stránek věnovaných knižním recenzím), ale jinak je to slabota.

Pod čarou: Podle mě na tom česká knižnice zase není tak zle, i když je pravda, že má ještě velké rezervy. Problém ale nejspíš bude se v tom webovém zašmodrchanci zorientovat; existuje přece řada (dobrých) literárních serverů, které fungují nejenom jako informační portál o novinkách na trhu, ale také právě jako studnice recenzí (např. Portál české literatury – www.czlit.cz, portál O literatuře v celém světě a doma www.ilitertura.cz nebo literární rozcestník Pavla Kotrly Potapěče www.kotrla.com/frogman. To jen namátkou). Občas se na ně sice nabalí dost slušný balast (třeba stránky současných australských spisovatelů či samizdatového literárního nakladatelství Vesele mrtvý domeček), ale to by ani nesměl být neohraničený virtuální prostor, kdyby k tomu nedocházelo. A co k těm recenzím? Možná nic jiného než se spolu s Jiřím Růžičkou ptát: Pro koho v celém tom rozpráženém mediálním diskurzu vlastně existují? Pro koho se píší? Pro čtenáře? Pro knihy? Nebo pro jejich autory samotné? A čteme vůbec ještě knižní recenze?

Česká média v rozpuku

Tak nám to v tom českém mediálním rybníku nějak vře. Améboidní mediální diskurz se má čile k světu, roztahuje svoje panožky, občas se do nějaké té příliš aktivní sám kousne nebo rovnou kus sežere, ale to vůbec neva, protože mu na jiném místě zase naroste jiná, nová panožka a tak pořád dokolečka-dokola-tralala. Takže co se to tam vlastně děje (z portálu Česká média.cz)?

Na ČRo 6 vznikl nový pořad o médiích s názvem Zaostřeno na média, který si postupně vezme na paškál tisk, rozhlas, TV, internet a další, a to v takovém světle, v jakém se nám o nich ani nesnilo. Pořad se vždy bude věnovat jednomu tématu, okomentuje ho a pak zhodnotí situaci v mediální krajině. (To aby měli novináři o čem rozjímat, o čem vést duchaplné rozpravy nad orosenými sklenicemi, v čem se pitvat a následně pak nad ránem své postřehy zapisovat kamsi do těch svých virtuálních blogoidních deníčků. Nepojde klasická žurnalistika na zahlcenost „informování o informování“ a na kvalifikovaně zcela nedostatečně pokrytá a rozkrytá, skutečně vážná témata? Ale kdeže, co nás nemá! Žurnalistika totiž dostává další pilíř – tzv. občanskou žurnalistiku. „I TY se staň reportérem!“ „Přijď mezi nás!“ Takže tak trochu zemětřesení v mediální diskurzu: Mediální odborníci si budou neustále přesypat svůj píseček z hromádky A na hromádku B a z hromádky B zpátky na hromádku A, aniž by vystřelili nohu z pískoviště, a o vše kolem, tedy o to, co se zrovna nepřesypá, se postarají občanskí žurnalisté se svými dvoumegovými foťáky v mobilech. Taky cesta. Anebo všichni budou dělat všechno a nikdo vlastně nic. Taky cesta.)

ČRo má také našlápnuto v digitálním vysílání: Nechal se totiž slyšet, že by rád

využil jinou technologii vysílání, než jakou používají televize. Až na ten malý detail, že kmitočty pro právě tento formát vysílání drží v tlap(k)ách právě televizní stanice. Že by se blýskalo na časy lítého boje tele-bedna versus rozhlas? (Tak to se těším, jak ten náš Kocourkov tenhle mediální ořech hodlá rozlousknout. Že bychom byli brzy svědky návratu do časů feudálů a držav – kdo víc drží, ten víc mele? Když jsme u toho držení: Ona se občas ta hu... a krok musí držet i dneska. Takže vlastně žádná změna. Pozor jenom na skrytou sílu ČRo: Jakmile jde o výhody plynoucí z jeho statutu veřejnoprávního média, taky si umí celkem dost hlasitě dupnout. Ale vždyť my bychom mu i ten dupanec odpustili; když všichni tak svorně platíme rozhlasové poplatky...)

Pod čarou: Pokud si člověk dá tu práci a v celodenním/celotýdenním/celoměsíčním atd. maratonu přibrzdí, v lepším případě se mu podaří zastavit a vyhodit na chvíli kvalt, zjistí, že mediální bublina se rozpíná čím dál tím víc (v přímé úměře k vývoji nových komunikačních technologií) a prosakuje opravdu do všech sfér lidského života. Médium, kam se podíváš – takže nástroj bychom tedy měli. A teď ještě ten návod na použití; metoda pokus-omyl je sice fajn, někdy je ale lepší sáhnout na správnou páčku hned napoprvé. První verze návodu se už pečou na akademické půdě KU a mezi lid jsou pak distribuovány pod názvem mediální výchova. Tak teď jen, aby se svými dráčky chytl právě tam, kde je ho potřeba: Ve školních osnovách a mezi všemi konzumenty médií. Takže: Učitelé, tužte se, tužte...

Poetické okénko...

... bude potřeba v červnu drobet namořit a nalakovat, aby zase na nějakou tu dobu odolalo zubu času, informačnímu balastu, lidské pohodlnosti nechat se unášet proudem a neochotě naslouchat druhým. Všichni si jsou tak nějak blíží, kooperují, svorně a loajálně upevňují corporate identity firmy, jež se jim stará o chléb a vodu, občas přihodí i pár zrněk soli na přilepšenou, a přitom to často vypadá, že si vůbec nerozumí. Tak nějak lidsky. A přitom stačí docela málo. Být tak nějak lidský. Třeba chvíli nemluvit a jenom naslouchat.

BEZ TEBE JAZYKU

Některá slova
musíme nechat vyhasnout
Některá slova
nesmíme vysvětlit
Některá slova
vymlčujeme
Jejich hlasem
jediným
je světlo

(ZEDNÍČEK, Stanislav.

Přítmí srdce. Praha: BB, 1969)

Kateřina Komorádová

...zjistí, že mediální bublina se rozpíná čím dál tím víc (v přímé úměře k vývoji nových komunikačních technologií) a prosakuje opravdu do všech sfér lidského života. Médium, kam se podíváš – takže nástroj bychom tedy měli. A teď ještě ten návod na použití; metoda pokus-omyl je sice fajn, někdy je ale lepší sáhnout na správnou páčku hned napoprvé.

To jsem překladatel?!?

„Prosím vás,“ nastoupil na mě loni po dovolené jednou zrána jistý spoluúčastník zájezdu, „když jste ten překladatel, nevíte náhodou, jak se řekne anglicky bednář? My jsme se teď s manželkou trochu zamysleli a zjistili jsme, že vůbec nevíme, jak se řekne anglicky bednář.“

Zpropadené představování. Nejdřív mě donutí prozradit, co dělám, a když se to dozví, pořád se mě někdo ptá, jestli náhodou nevím, jak se řekne to či co znamená ono. Většinou bohužel uhodnou: nevím. I když jsem ten překladatel.

Vůbec nejhorší je to v restauracích, protože absolutně netuším, jak všechny ty čenkanky, tuříny, mangoldy a baklažány (to jsem jen u zeleniny, co teprve když dojde na mušle, krevety, langusty, humry či ančovičky) vypadají, natož jak se označují v jiných jazycích. Že se celkem obstojně vyznám v účetní a finanční terminologii, v tu chvíli vůbec nepomáhá. Proč se mě nikdo nikdy nezeptal, jak se řekne třeba „sesouhlasení účtů“?

Na druhou stranu musím přiznat, že mi to patří. Stejně jako si mé okolí většinou představuje překladatele jako slovník s nožičkami, tak i já svým očekáváním přivádím často příslušníky jiných profesí do rozpaků.

Například jsem dlouho nechápal, proč se má kamarádka tak ošívá, když jsem ji prosil, aby zkontrolovala, jestli v mé kupní smlouvě k bytu není zakopán nějaký pes, případně hroch. Je přece právníčka. Že se ji již několik let věnuje na ministerstvu ochrany spotřebitele? No a?

Honzy Hanzla

Sex!

Vraždy!

Plyšáci!

Podobrazník...

Své si se mnou užili i rodiče lékaři, když museli odpovídat na mé všetečné otázky, jak je možné, že když zvednu levou ruku, podívám se doprava a zatnu břišní svaly, tak mě píchne v zádech, nebo co to může být za nemoc, když mě ve třiminutových intervalech brní ruka. Zejména tatínek, plicní lékař, se z toho dost často rozkašlal.

Také můj dobrý kamarád mi vyprávěl, jak ho od okamžiku, kdy nastoupil k jednomu z mobilních operátorů, začali všichni známí bombardovat dotazy, který z tarifů by jim doporučil. Marně jim vysvětloval, že jako reklamní textař ví o tarifech pouze tolik, že ty jejich jsou zaručeně nejvýhodnější.

To jiný kamarád, básník, vyhověl. Když na něj za vláhého jarního večera jistá ctitelka naléhala, ať jí také složí báseň, „když píše ty básničky“, vyslovil to jediné, co ho údajně v tu chvíli napadlo: „Hermíno, Hermíno, / jsi jak sud na víno.“

Slečna prý byla potěšena ještě méně než můj spoluúčastník zájezdu, jemuž jsem nedokázal člověka, který ty sudy (byť v praxi spíš na whisky nebo whiskey) vyrábí, anglicky pojmenovat. Až posléze jsem zjistil, že jsem to vlastně věděl, i když jsem to nevěděl, neboť slavný spisovatel James Fenimore Cooper nebyl ve skutečnosti nikdo jiný než obyčejný Jakub Fenimore Bednář.

Zvídavý spoluúčastník mě během zájezdu pronásledoval ještě několikrát, a bohužel zrovna pro něj jsem žádnou zdánlivě jednoduchou, a přitom základnou otázku na oplátku vymyslet nedokázal. Byl to totiž jaderň fyzik.

David Jan Žák:
**Spodní zrcadla
(akvarely)**

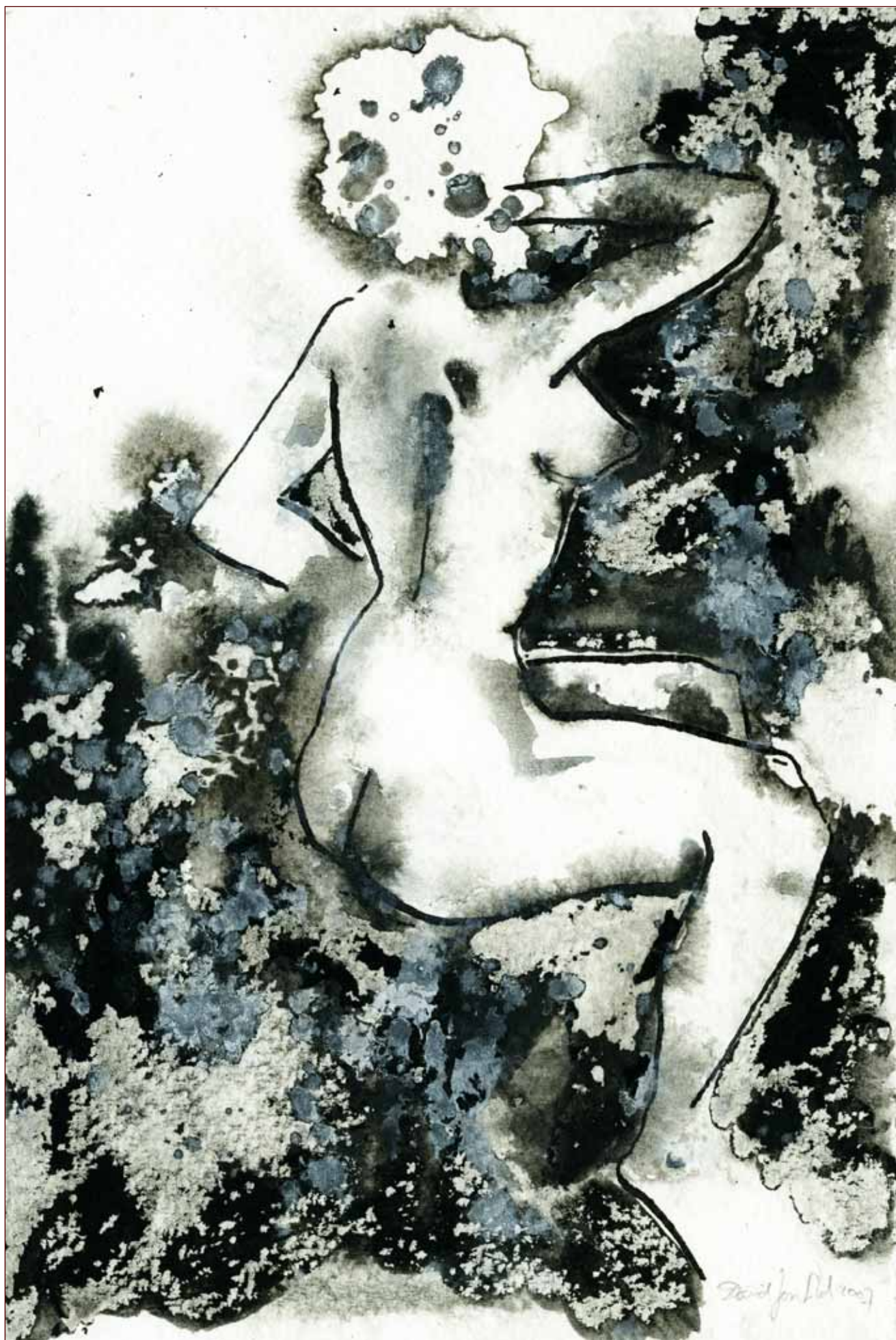

V příštím čísle (vychází 1. července 2008)

najdete:

Špatné adresy
Michala Šandy

Dětskou poezii

Recenzi
Havlova Odcházení

Na shledanou příště!
Nezapomene!